

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้าของผู้ต้องขังในจังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการออกแบบเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลและอภิปรายผล การค้นพบรวมทั้งเป็นพื้นฐานและแนวทางการวิจัย จึงขอเสนอเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดคดียาเสพติด
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้ายาบ้า
3. แนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของกรมราชทัณฑ์
4. กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด
5. บริบททั่วไปเกี่ยวกับเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดคดียาเสพติด

ในปัจจุบันกลุ่มผู้ค้ายาบ้าได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลก็ดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจัง ก็ยังมีกลุ่มค้าย่อย ๆ เกิดขึ้นมากมาย และกลุ่มการค้าใหม่ ๆ เข้าสู่วงการอีกมาก ในขณะที่เดียวกันกลุ่มการค้าหลักเดิมก็ยังคงอยู่ จนเกิดการพัฒนาการของกลุ่มผู้ค้ายาบ้า โดยแยกเป็นประเภทคดียาเสพติดต่าง ๆ กันไป ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2541)

1.1 ประเภทคดียาเสพติด (ข้อหา) แยกเป็น

- 1.1.1 ผลิต นำเข้า ส่งออก
- 1.1.2 จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย
- 1.1.3 ครอบครอง
- 1.1.4 เสพ

1.1.5 ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้ายฯ

1.1.6 ให้ผู้อื่นเสพ

1.1.7 ชูยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ

1.2 สถานการณ์ปัญหายาเสพติด

ในปัจจุบันกลุ่มผู้ค้ายาบ้าได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลก็ดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจัง ก็ยังมีกลุ่มค้าย่อย ๆ เกิดขึ้นมากมาย และกลุ่มการค้าใหม่ ๆ เข้าสู่วงการอีกมาก ในขณะที่เดียวกันกลุ่มการค้าหลักเดิมก็ยังคงอยู่ จนเกิดการพัฒนาการของกลุ่มผู้ค้ายาบ้าเพิ่มขึ้น

หลังจากรัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และดำเนินยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด โดยกำหนดแผนที่ทางความคิดของกลยุทธ์ (Roadmap) ในการต่อสู้กับยาเสพติด และ ปฏิบัติการกวาดล้างยาเสพติดมาเป็นระยะ ทำให้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดลดความรุนแรงลงจนไม่ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนของประชาชนโดยทั่วไปมาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดหวนกลับมาเป็นปัญหาสำคัญและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมีความรุนแรงมากขึ้น ใกล้เคียงกับระดับก่อนประกาศสงครามกับยาเสพติด จากผลการสำรวจความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในเดือนธันวาคม 2547 อยู่ที่ร้อยละ 1.8 ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงผลการสำรวจครั้งล่าสุดในเดือน กรกฎาคม 2554 ความรุนแรงของปัญหาอยู่ที่ร้อยละ 23.4 ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งเนื่องมาจากพลังแผ่นดินทุกภาคส่วนยังไม่เข้มแข็งพอที่จะผนึกกำลังเป็นวาระของคนในชาติที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหานำไปสู่ชัยชนะอย่างยั่งยืน รวมทั้งจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมภายในประเทศที่ส่งผลทำให้ผู้คนส่วนหนึ่งตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด ควบคู่กับปัจจัยจากภายนอกประเทศที่ยังคงส่งผลทำให้ปัญหาการผลิตและนำเข้ายาเสพติดยังคงเป็นปัญหาสำคัญ จากการประเมินสถานะของปัญหายาเสพติด มีสถานการณ์สำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงระยะที่ผ่านมา โดยปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้ปัญหายาเสพติดดำรงอยู่และจะขยายตัวรุนแรงขึ้น(ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ : แผนยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด. 2555)

1.2.1 สถานการณ์ด้านผู้เสพ / ผู้ติดยาเสพติด(Demand)

ปัญหาสำคัญที่ทำให้ปัญหายาเสพติดภายในประเทศขยายตัว คือ ยังคงมีผู้เสพติดซึ่งเป็นตลาดรองรับยาเสพติดจำนวนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก / เยาวชนซึ่งมีจำนวนมากขึ้นและมีแนวโน้มอายุลดลง รวมทั้งผู้เสพรายใหม่ที่เข้าสู่วงการปัญหา ในขณะที่ยังมีผู้เสพ/ผู้ติดส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มผู้ติดยุติรุนแรงเริ่มมีอาการทางจิตและประสาทก่อผลกระทบสร้างความ

เดือดร้อนต่อสังคมอย่างมาก จากปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องบูรณาการและบริหารจัดการระบบการบำบัดรักษาทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ ให้ประสานสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างจริงจัง และดำเนินการให้ครบวงจรไปถึงขั้นการติดตามช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาหลังการบำบัดจนทำให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดกลับมาเป็นกำลังของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

1.2.2 สถานการณ์ด้านกลุ่มเสี่ยง (Potential Demand)

กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ทั้งในและนอกสถานศึกษาเป็นปัญหาสำคัญ ปัญหาหนึ่งที่ทำให้ปัญหาด้านอุปสงค์ (Demand) ไม่ลดลง เนื่องจากจำนวนผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้เสพ / ติดยาเสพติด ที่เข้ารับการบำบัดรักษาในแต่ละปีเป็นผู้เสพยาใหม่ กลุ่มผู้เข้าไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีแนวโน้มเป็นกลุ่มเยาวชนและวัยแรงงานมากขึ้น โดยอายุของผู้เข้ามาเกี่ยวข้อง มีแนวโน้มลดลงมาสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยพิจารณาจากข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเปรียบเทียบตั้งแต่ ปี 2551 - 2553 พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่เป็นผู้เสพยาใหม่มีช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี มากที่สุด โดยในปี 2551 มีจำนวน 3,470 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.99 ปี 2552 มีจำนวน 3,718 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.19 และปี 2553 มีจำนวน 4,159 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.71 โดยหากจะดำเนินการป้องกันต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่ก่อนช่วงอายุดังกล่าว คือ ควรเริ่มตั้งแต่ 7- 19 ปี ซึ่งมีจำนวนประมาณ 11,734,742 คน จากข้อมูลประมาณการประชากรไทยปี 2553 ทั้งหมด 62.5 ล้านคน อยู่ในระบบการศึกษา 9,618,446 คน แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา จำนวน 4,871,764 คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3,826,507 คน และระดับอาชีวศึกษา จำนวน 974,175 คน และอยู่นอกระบบการศึกษา จำนวน 2,116,296 คน และเมื่อประมาณการจำนวนประชากรที่ต้องเร่งป้องกันและที่มีโอกาสเสี่ยงสูง โดยคิดคำนวณจากสัดส่วนความเสี่ยงของข้อมูลการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ในปี 2550-2551 พบว่ามีจำนวนประมาณ 2,962,981 คน แบ่งเป็นประชากรในโรงเรียนประมาณ 846,685 คน และประชากรนอกโรงเรียนประมาณ 2,116,296 คน ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวเนื่องกับปัญหาพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมยังคงเป็นเงื่อนไขผลักดันให้เด็กและเยาวชนตกเป็นกลุ่มเสี่ยงและเข้าสู่วงจรปัญหาเสพติด โดยเฉพาะความอ่อนแอของสถาบันสังคมและครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาความไม่เป็นระเบียบและการปล่อยปละละเลยต่อการปฏิบัติตามกฎหมายของสถานบันเทิง สถานบริการ หอพักและแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องควบคุมและจัดระเบียบ เพื่อมิให้พื้นที่เสี่ยงดังกล่าวเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนและแก้ไขพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรม

เสียง รวมทั้งกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดป้องกันมิให้เด็กเยาวชน โดยทั่วไป ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่มิให้ตกเป็นกลุ่มเสี่ยงและเข้าสู่วงจรของปัญหา

1.2.3 สถานการณ์การค้าและแพร่ระบาด

ผู้ค้ายาเสพติดที่ถูกจับกุมดำเนินคดีในช่วงระยะที่ผ่านมา แม้จะถูกดำเนินคดีด้วยมาตรการตามกฎหมายแต่ยังคงมีพฤติการณ์ความเคลื่อนไหว โดยการติดต่อสั่งการค้ายาเสพติดจากเรือนจำ ซึ่งพบว่าผู้ต้องขังหลายรายมีศักยภาพและความเคลื่อนไหวสูง และมีเครือข่ายที่สามารถติดต่อกับผู้ต้องขังในเรือนจำอื่นๆ และผู้ร่วมงานภายนอกได้อย่างต่อเนื่อง พบนักค้ายาเสพติดรายเก่าบางส่วนที่กลับมาเคลื่อนไหวใหม่ในขณะที่กลุ่มองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น ในการลักลอบนำยาเสพติดจากภูมิภาคอื่นเข้ามาจำหน่ายในประเทศ เครือข่ายชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวไนจีเรีย อิหร่าน ปากีสถาน จีน สิงคโปร์ อินเดีย รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน โดยรอบ ซึ่งแต่ละปีถูกจับกุม ได้ผู้เกี่ยวข้องมาดำเนินคดีตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมบางส่วนเข้าไปมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง สำหรับนักค้าระดับชายส่ง/รายย่อยแพร่กระจายตามหมู่บ้าน/ชุมชน และค้ายาเสพติดด้วยความระมัดระวังตัวมากขึ้น ขณะที่ผู้เสพพัฒนาตัวขึ้นเป็นนักค้ารายย่อยตามชุมชนต่างๆ การจับกุมคดียาเสพติด “เพิ่มขึ้น” อย่างต่อเนื่อง จากปี 2549 จำนวน 83,334 คดี ผู้ต้องหา 92,162 คน เพิ่มเป็น 171,198 คดี ผู้ต้องหา 186,332 คน ในปี 2553 และในปี 2554 คาดว่าสถิติการจับกุมจะใกล้เคียงกับปี 2553 โดยข้อมูล ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2554 จำนวน 63,935 คดี ผู้ต้องหา 69,867 คน เช่นเดียวกับจำนวนผู้เข้ารับการรักษา เพิ่มขึ้นจาก 50,180 คน ในปี 2549 เป็น 115,347 คน ในปี 2553 ซึ่งปัญหาเสพติดในขณะนี้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านการข่าว การสืบสวนปราบปรามและดำเนินการด้านทรัพย์สิน ระบบการอำนวยความสะดวก เครื่องมือ กลไก รวมทั้งความร่วมมือกับต่างประเทศให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนสามารถนำผู้ผลิต ผู้ค้า และเฉลี่ย 2,500 คดี นอกจากนี้ยังคงมีผู้ค้ารายใหม่เข้าสู่วงจรการค้าเพิ่มขึ้น

1.2.4 การดำเนินงานที่ผ่านมา

ช่วงการประกาศสงครามขึ้นเด็ดขาดกับยาเสพติด (กุมภาพันธ์ - ธันวาคม 2546) ได้ดำเนินกลยุทธ์ แยกสลายทำลายโครงสร้างปัญหา ด้วยการดึงกลุ่มผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด และกลุ่มผู้ค้ารายย่อย มาฟื้นฟูพัฒนาให้กลับมาเป็นพลังแผ่นดิน ควบคู่กับการกดดันและปราบปรามขึ้นเด็ดขาดกับผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญที่ไม่เลิกพฤติกรรม รวมทั้งได้มีความพยายามที่จะฟื้นฟู ดูแล พัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนให้เข้ามาเฝ้า

ระวังดูแลปัญหาและนำไปสู่ความยั่งยืน ส่งผลให้มีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด มารายงานตัวเข้ารับการรักษา บำบัดรักษา กว่า 300,000 คน ผู้ค้ามารายงานตัว กว่า 43,000 คน ซึ่งส่วนหนึ่งได้นำเข้ารับการอบรมปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมให้ ละ เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมทั้งได้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน และกลุ่มพลังแผ่นดินในการเฝ้าระวังดูแล ป้องกัน และแก้ไขปัญหามีผู้ประสานพลังแผ่นดินทุกหมู่บ้าน/ชุมชน และสมาชิก ทู บี นัมเบอร์ วัน (TO BE NUMBER ONE) ในชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ ทั่วประเทศการดำเนินยุทธศาสตร์และปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ จนถึงปฏิบัติการล่าสุด เป็นความพยายามในการชี้สถานการณ์ปัญหาที่ตรงจุด และกำหนดภารกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกของสังคมเพื่อเป็นรั้วป้องกันยาเสพติดซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งบรรลุถึงขั้นที่จะเอาชนะยาเสพติด ซึ่งเป็นภารกิจที่จะต้องดำเนินการในช่วงระยะต่อไป

1.2.5 นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับยาเสพติด รัฐบาลภายใต้การบริหารราชการแผ่นดินของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23-25 สิงหาคม 2554 โดยในด้านของยาเสพติด ได้มีการบรรจุไว้ในนโยบายของรัฐบาลนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ดังนี้

1) กำหนดให้การแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดเป็น“วาระแห่งชาติ” โดยยึดหลักนิติธรรมในการปราบปรามลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ประพฤตินิยมชอบ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลัก ผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งมีกลไกติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบดำเนินการอย่างจริงจังในการป้องกันปัญหาด้วยการแสวงหาความร่วมมือเชิงรุกกับต่างประเทศในการควบคุมและสกัดกั้นยาเสพติด สารเคมี และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดที่ลักลอบเข้าสู่ประเทศ ภายใต้การบริหารจัดการอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไปไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการรวมพลังทุกภาคส่วนเป็นพลังแผ่นดินในการต่อสู้กับยาเสพติด

2) เร่งนำสันติสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนกลับมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควบคู่ไปกับการขจัดความยากจน ยาเสพติด และอิทธิพลอำนาจมืด โดยน้อมนำกระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักปฏิบัติในแนวทางสันติวิธี โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือ ในทุกภาคส่วนกับประชาชนในพื้นที่ อำนวยความยุติธรรมอย่างทั่วถึง เพิ่ม โอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิต

สร้างโอกาสและความเสมอภาค พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ เคารพอัตลักษณ์
ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นใน
รูปแบบที่สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ จะมีการบูรณาการ
การบริหารจัดการทุกภาคส่วน ให้มีเอกภาพทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมทั้ง
ปรับปรุงพัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง ทันสมัยกับสภาพความเป็นจริง
ของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบอย่างเป็นธรรม

1.2.6 แนวทางที่ทำให้มีการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีปัจจัยและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำ
ผิดหลายสาเหตุพอสรุปได้ ดังนี้ (วิทยา เริงธรรม, 2541 : 6)

1) ความผิดด้านการผลิต จำหน่าย

1.1) สาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดในด้านการผลิตยาเสพติด คือ

1.1.1) การผลิตยาเสพติดเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อกฎหมาย ต่อ
ประเทศชาติ แต่ผลที่ได้รับจะมีกำไรมาก ทำให้มีเงินทองใช้สอยมาก

1.1.2) เพื่อให้ได้ยาเสพติดชนิดใหม่

1.1.3) เหตุผลทางด้านการเมือง

1.1.4) มีการผสมหรือแปรรูปยาเสพติดให้มีอำนาจ หรือมีฤทธิ์

ร้ายแรงมากขึ้น

1.1.5) การผลิตยาเสพติดในบางภูมิภาคมีต้นทุนต่ำกว่าภูมิภาคอื่น ทำให้
มีกำไรเพิ่มมากขึ้น

1.2) สาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดในด้านการจำหน่ายยาเสพติด

1.2.1) ลงทุนน้อย หวังผลกำไรที่จะขายได้สูงกว่าต้นทุนมาก

1.2.2) ต้องการแพร่ขยายอิทธิพลของผู้ขาย หรือตัวแทนจำหน่าย

ยาเสพติดให้มากขึ้น

1.2.3) ต้องการมีสมาชิก หรือลูกค้าไว้ซื้อยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

1.2.4) พวกที่เสพยาเสพติดด้วยกัน หากไม่มีเงินทองพอที่จะซื้อยามา

เสพ ก็ต้องนำยาเสพติดมาขายให้กับผู้อื่น

1.2.5) มีความสามารถประกอบอาชีพรับจ้างในการขนยาเสพติด หรือมี

วาทศิลป์ความสามารถในการติดต่อลูกค้าได้ดี

1.2.6) เกิดจากสังคมไม่ยอมรับ หากมีคดีติดตัว สมัครเข้าทำงานไม่มีบริษัท ห้างร้านใด ๆ ครอบรับเหมือนบุคคลปกติอื่น ๆ ที่ไม่มีคดีติดตัว ทำให้ต้องหวนกลับมาขายยาเสพติดอีกครั้งหนึ่ง และครั้งต่อ ๆ มา เนื่องจากไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไรดี

1.2.7 สาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ายาเสพติด มีสาเหตุเนื่องมาจาก (สมศักดิ์ โปปัญญาะกุล, 2545. :16)

1) สภาพปัญหาทางการเงิน

เมื่อมีครอบครัว ก็จะต้องดูแลครอบครัว มีภาระต้องรับผิดชอบมาก เมื่อไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพอื่น จึงถูกชักจูงหรือมักถูกล่อลวงหรือถูกใช้งาน โดยเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด ก็จะได้รับผลตอบแทน ซึ่งในบางครั้งอาจจะไม่เหมาะสมกับความเสี่ยงที่ตนได้กระทำและไม่สอดคล้องกับมูลค่าของสินค้า หรือสิ่งของผิดกฎหมาย ที่ตนพัวพันกับการค้ายาเสพติด ซึ่งสะท้อนให้เห็นความจำเป็นและความทุกข์ที่จำต้องรับในการเข้าร่วมกับกิจกรรมเพียงเพื่อที่จะได้เงินมาจุนเจือใช้สอยในครอบครัวให้เพียงพอในแต่ละวัน กอปรกับถ้าหากมีปัญหาเกี่ยวกับหนี้สินจำนวนมาก เมื่อไม่มีทางออกหรือมีความจำเป็นบีบบังคับ อาจจะมีผู้เสนอให้เป็นผู้ส่งยาให้กับเอเยนต์ใหญ่ โดยมีข้อแม้จะخذใช้หนี้หรือยกหนี้สินแทนให้เป็นการตอบแทน

2) สภาพปัญหาทางด้านร่างกาย

จากการที่จิตใจอ่อนไหว กลุ่มใจ เมื่อเวลาเกิดปัญหาที่แก้ไม่สามารรถแก้ไขได้ และเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยา เมื่อเสพยาแล้วจะทำให้ติดยาเสพติดหรืออาจจะมาจากบุคคลในครอบครัวเสพยา เมื่อร่างกายต้องการเสพยาในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และไม่มีเงินซื้อยามาเสพยา จึงหันมาค้ายาเสพติดเพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียเงินซื้อยา และยังได้เงินสามารถนำมาแบ่งปัน จุนเจือช่วยเหลือให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

3) สภาพปัญหาทางด้านสังคม

ครอบครัวแตกแยก ขาดความรักความอบอุ่นและที่พึ่งทางใจ การศึกษาน้อย ต้องทำงานกลางคืน หรือไม่มีงานทำ ว่างาน ถูกชักชวนให้ขายยา หากเมื่อผิดพลาดถูกจับเมื่อพ้นโทษออกมาสังคมไม่ยอมรับ ไม่ให้อภัย ไม่สามารถหางานทำได้ ก็ต้องกลับมาขายยาเพื่อให้มีชีวิตรอดสามารถเลี้ยงตัวเอง

4) สภาพปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งค้ายาเสพติด ที่คุ้นเคย มองเห็น

ครอบครัวยุคใหม่จะมีรายได้ดี สามารถใช้จ่ายเงินอย่างสบายมือ ก็หันมาค้าขายเพื่อที่จะได้มีเงินใช้แบบครอบครัวอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน

1.3 ความหมายและประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติด กับคำว่า ยาเสพติดให้โทษ ในทางกฎหมายแล้ว มีความหมายแตกต่างกันความหมายของคำว่า “ ยาเสพติด ” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 3 ซึ่งระบุให้ยาเสพติด หมายความว่าถึงตัวยา 3 กลุ่ม คือ ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ และสารระเหย ดังนั้นคำว่า ยาเสพติดให้โทษ ในทางกฎหมายจึงมีความหมายแคบกว่าคำว่า ยาเสพติด ตัวอย่างเช่น กฎหมายระบุให้ “ ทินเนอร์ ” เป็นสารระเหย ทินเนอร์จึงถือเป็นยาเสพติดด้วย แต่ไม่เป็นยาเสพติดให้โทษ เพราะฉะนั้น มาตรการทางกฎหมาย อาทิ ซ้ำหาและโทษเกี่ยวกับทินเนอร์ จึงต้องใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยสารระเหย จะนำกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุ ออกฤทธิ์มาใช้บังคับกับทินเนอร์มิได้ (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519)

ยาเสพติดให้โทษ คือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (มาตรา 4) ยาเสพติดให้โทษ แบ่งเป็น 5 ประเภท(มาตรา 7) เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวิธีการควบคุมที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง มี 32 รายการ ที่สำคัญคือ เฮโรอีน แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน เอ็กซ์ตาซี และแอลเอสดี

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไปมี 100 รายการ ที่สำคัญคือ ใบโคคา โคลา อื่น โคเคอีน ยาสกัดเข้มข้นของต้นฝิ่นแห้ง เมทาโดน มอร์ฟีน ฝิ่นยา (ฝิ่นที่ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งเพื่อใช้ในทางยา) ฝิ่น (ฝิ่นดิบ ฝิ่นสุก มูลฝิ่น)

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่ คือ ยารักษาโรคที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนประกอบอยู่ในสูตร

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ 2 มี 15 รายการที่สำคัญคือ อาเซติก แอนไฮไดรด์ อาเซติก คลอไรด์ เอทิลีน ไดอะเซตต์ คลอซูโดอีเฟดรีนเออร์โกเมทริน เออร์โกตามีน ไอโซซาฟรอล ไลเซอร์จิกอซิด ไพเพอโรนอล และซาฟรอล

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่ไม่เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึง 4 มี 4 รายการ คือ กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น และพืชเห็ดขี้ควาย

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้คำนิยามของยาเสพติด ไว้ดังนี้ (โสภณ ชปิลมันน์. 2537 : 54)

ความหมายของยาเสพติด องค์การอนามัยโลก ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ยาเสพติด” หมายถึง ยาหรือสารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพ ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม มีอาการผิดปกติหรือทรมาณเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นยาเสพติดอาจไม่ทำให้เกิดอาการขาดยาทางร่างกายแต่เป็นการเสพติดทางจิตใจได้ อาทิ บุหรี่ เหล้า กัญชา ซึ่งหากไม่ได้เสพจะมีอาการหงุดหงิด โมโห ฉุนเฉียว กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส จิตใจขุ่นข้อง

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ว่ายาเสพติดให้โทษหมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยา เมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่าง รุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรมลง กบับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาแต่ไม่ หมายความว่ารวมถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ 2 ประเภทของยาเสพติด สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) แบ่งตามแหล่งที่เกิดของยา คือ

1.1) ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นยาเสพติดที่สกัดได้จากพืช หรือพันธุ์ไม้ บางชนิดที่เกิดอยู่ตามธรรมชาติหรือนำสารจากพืชเหล่านั้นมาทำกรรมวิธีต่าง ๆ ทางเคมี แปรรูป ไปเป็นยาเสพติดได้ เช่น ฝิ่น กัญชา กระเทียม

1.2) ยาเสพติดที่เกิดจากการสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เป็นยาเสพติดที่ผลิตขึ้นในห้องปฏิบัติการทดลองทางกรรมวิธีทางเคมี นำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติ ออกฤทธิ์เหมือนยาเสพติดจากธรรมชาติ เช่น เฮโรอีน มอร์ฟีน ยาบ้า ยานอนหลับ ยาระงับประสาท

2) การแบ่งตามการออกฤทธิ์ของยา คือ

2.1) ประเภทกดประสาทสมอง (Depressant) ได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟีน เหล้าแห้ง จะทำให้ประสาทมึนชา สมองจิตใจอารมณ์เยือกเย็น เฉื่อยชา และอ่อนคลายลง

2.2) ประเภทกระตุ้นประสาทสมอง (Stimulant) ทำให้ตื่นตัวอยู่เสมอ ม่านตาขยาย เร่งเร้าประสาท หัวใจเต้นเร็วผิดปกติ น้ำตาไหล คลุ้มคลั่งขาดสติ

2.3) ประเภทหลอนจิตประสาท (Hallucinogens) เช่น Lysergide (LSD) Mescaline ทำให้เกิดประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลง รวมทั้งอวัยวะทั้ง 5 ของ ร่างกายแปรปรวน มีปฏิกิริยาผิดไปจากความจริงทั้งหมด

2.4) ประเภทที่ออกฤทธิ์หลายอย่างทั้งกดประสาท กระตุ้นประสาท และประสาทหลอน หรือยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสาน (Mixed) เช่น กัญชา เมื่อเสพจำนวนน้อยจะเกิดกดประสาท อยู่ชั่วระยะหนึ่ง ต่อมาถ้าเสพมากขึ้นจะกลายเป็นพิษ มีอาการประสาทหลอนต่อไปได้

3) แบ่งตามลักษณะของสารที่ใช้ในวงการแพทย์

3.1) ได้แก่ ฝิ่นหรือสารที่มีส่วนประกอบของฝิ่น เช่น มอร์ฟีน ทิงเจอร์ ฝิ่น เฮโรอีน โคเคอีน และรวมไปถึงการสังเคราะห์หลายอย่างที่มีคุณสมบัติคล้าย ๆ กัน

3.2) ได้แก่ ยานอนหลับชนิดต่าง ๆ ที่มีผลโดยตรงต่อสมองส่วนกลาง มีจำหน่ายทั่วไป เช่น ฟีนobarบิโทน เหล้าแห้ง รวมทั้งยานอนหลับอื่นที่ใช้บาร์บิทูเรต ได้แก่ โบรไมด์ คลอโรล ไฮเดรต ฟาร์ลดีไฮด์ และยาที่สังเคราะห์ใหม่ ๆ เช่น กลูตาไมด์ และเมตาไกลูอาโลน

3.3) ได้แก่ ยากระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน และไบกระเทียม

3.4) ได้แก่ ยาที่ทำให้ประสาทหลอน เช่น กัญชา แอล.เอส.ดี (LSD) ดี.เอ็ม.ที (D.M.T) ยาเหล่านี้ทำให้ประสาทการรับรู้ของคนเราผิดไปจากเดิม

3.5) ได้แก่ สารระเหย วัตถุออกฤทธิ์ ต่าง ๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ แลคเกอร์ และกาว นอกจากนี้องค์การอนามัยโลก จัดให้แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดอย่างหนึ่งด้วย เพราะดื่มจนติดแล้ว จะทำให้ผู้ดื่มมีความต้องการและเพิ่มปริมาณการดื่มเรื่อย ๆ อีกทั้งมีโทษต่อร่างกายเช่นเดียวกัน (สมศักดิ์ โปปัญญาะกุล. 2545 : 6-7)

แอมเฟตามีน (Amphetamine) เรียกชื่อตามภาษาตลาดว่า ยาม้า ยาบ้า ยาขยัน ยาฆ่า ยาโคปี หรือยาแก้ง่วง ลักษณะเป็นผงหรือแคปซูล แต่ในปัจจุบันได้พัฒนาในลักษณะเป็นเม็ดสีหลายสี เช่น สีส้ม สีน้ำตาล และสีอื่น ๆ เสพโดยการกิน หรือผสมอาหาร เครื่องดื่ม แต่ก็ยังมีชนิดละลายน้ำบรรจุหลอดเพื่อใช้ฉีด เป็นยาที่มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลาย ทำให้มีอาการตื่นตัว หายง่วงนอน พุดมาก และมีความขยันขันแข็งในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้หลอดเลือดตีบ เส็กลง หัวใจเต้นเร็วขึ้น ความดันเลือดสูง มือสั่น ใจสั่น หลอดลมขยาย ม่านตาขยาย เหงื่อออกมาก ปากแห้ง เบื่ออาหาร (นพวรรณ เหลืองอ่อน. 2545 : 23)

แอมเฟตามีน (Amphetamine) เป็นยาเสพติดที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทที่มีชื่อทราบโดยทั่วไปคือ “ยาม้า” ยาขยัน ยาแก้ง่วง มีทั้งชนิดเม็ดและชนิดฉีด เมื่อเสพเข้าไปแล้วจะไปกระตุ้นให้สมองทำงานอยู่ตลอดเวลา สามารถทำงานได้โดยไม่เหน็ดเหนื่อย ไม่หิว ฤทธิ์ยาทำให้เบื่ออาหารทางการแพทย์นำมาให้รักษาคนไข้ที่ซึมเศร้า หรือเป็นโรคประสาทที่ชอบนั่งที่ไหนก็หลับที่นั่น (Narcolepsy) ฤทธิ์ของยานี้จะไปกระตุ้นระบบประสาทจึงทำให้ผู้เสพยานี้มีอาการตื่นเต้นกระฉับกระเฉง ทำงานได้มากกว่าปกติ มือ เท้าเย็น ปากแห้ง พุดมาก ใจสั่น ยาม้าหรือยาขยัน ยังมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ยาบ้า” นิยมใช้ในหมู่นักเรียน นักศึกษา กลุ่มขับรถตอนกลางคืนหรือขับรถไกล ๆ หรือพวกเรื่อประมงที่ต้องออกหาปลาในทะเลทั้งคืน ยาม้านี้มีทั้งยาม้าแท้และยาม้าปลอม ยาม้าแท้ประกอบด้วยสารประกอบแอมเฟตามีน ส่วนยาม้าปลอมประกอบด้วยสารอื่น ๆ ที่ไม่ใช่แอมเฟตามีน การใช้ยานี้ติดต่อกันระยะนานก็จะเกิดเป็นลมพิษ ทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรม มีความเสื่อมทรามทางจิตใจถึงขั้น โรคจิตและ โรคหวาดระเวง (สมศักดิ์ โปปัญญาะกุล. 2545 : 8)

ยาบ้า คือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท บางคนเรียกว่า ยาขยัน หรือยาแก้ง่วง มีฤทธิ์ในการกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดความรู้สึกตื่นตัว กระปรี้กระเปร่า อยู่หนึ่งไม่ได้อยากทำงาน เหนื่อยน้อยลง ทำให้จิตใจเคลิ้มสุข (Euphoria) กระตุ้น “สุนทรีย์” ทำให้ไม่อยากอาหาร แต่เมื่อสมองถูกกระตุ้นนาน ๆ ทำให้สมองเสื่อม ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนปลายหรือประสาทอัตโนมัติ โดยผลจากระบบประสาทอัตโนมัติไปเลี้ยงอวัยวะของร่างกายนี้ ทำให้

กระตุ้นการทำงานของหัวใจ หัวใจเต้นเร็ว ปริมาณเลือดสูบออกจากหัวใจมากขึ้น ความดันโลหิตสูง ต่อมาระยะหนึ่งมีปฏิกิริยาได้กลับให้หัวใจเต้นช้าลงได้ มีผลต่ออารมณ์ รู้สึกครึครึ้น พุดมาก เพื่อ ประสาทหลอนเมื่อเลิกใช้จะซึมเศร้าอย่างหนัก หลับใน ใช้ติดต่อกันร่างกายจะอ่อนเปลี้ยมาก เมื่อหมดฤทธิ์ยาจะเกิดอาการตัวสั่น ตึงเครียด อาจหมดสติหรือตายได้ (ธนบดี ฐานะชาลา, 2546 : 5 - 6)

ทางการแพทย์ได้ใช้ยานี้ เพื่อรักษาโรค่วงหลับ โรคจิตประสาทที่มีอาการซึมเศร้า แก้ง่วงหรือแก้พิษจากยาหรือสารที่ออกฤทธิ์กดสมอง เพื่อให้สมองที่ทำงานน้อยลงกลับทำงานดีขึ้น อาจนำมาใช้เป็นยาลดความอ้วน เพราะยานี้มีผลต่อศูนย์ควบคุมการหิวที่ทำให้ไม่รู้สึกริว ร่างกายจึงรับประทานอาหาร ได้น้อยลง สำหรับผู้เสพติดมักพบว่ามีอาการหงุดหงิด อยู่ไม่เป็นสุข กระวนกระวาย คลุ้มคลั่งประสาทแข็ง การตัดสินใจผิดพลาดหรืออาจมองเห็นภาพรบกวน ยังมีอาการตื่นเต้น ตกใจง่าย จิตสับสน หวาดระแวง มีอาการประสาทหลอน เมื่อร่างกายขาดยาผู้เสพติดจะอ่อนเปลี้ยมากเพราะร่างกายถูกฝืนให้ทำงานหนักตลอดเวลา นอกจากนี้บางรายยังอาจซึมเศร้าหรือคลุ้มคลั่ง การใช้แอมเฟตามีนเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ร่างกายเกิดความต้านทานและเกิดการเสพติดได้นอกจากนี้ยังเป็นหนทางนำไปสู่การใช้ยาเสพติดชนิดอื่น ๆ มีการค้นพบสารแอมเฟตามีน หรือยาบ้า เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2430 ต่อมา พ.ศ. 2470 เกอส์ซกรชาวเมืองแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ชื่อ กอร์ดอน อัลเลส (Gordon Alles) ได้นำแอมเฟตามีน มาใช้ในทางการแพทย์ เพื่อรักษาโรคหอบหืด แทนอีเฟรดิน และใน พ.ศ. 2475 ได้ขายนลิขสิทธิ์ให้กับบริษัท สมิท คลายน์ แอนด์ เฟรนช์ (Smith Kline and French Laboratories) เพื่อผลิตขายยา หลอดกลมชนิดสูดลม ชื่อ เบนเซอร์ดรีน (Benedrine) ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 จึงมีการผลิตแอมเฟตามีนเป็นรูปเม็ด และรู้จักกันอย่างแพร่หลายในวงการแพทย์แต่เดิมยาบ้าถูกใช้แพร่หลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือเพื่อใช้ทำงานได้นานขึ้น แม้แต่ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ก็มีการแจกจ่ายยาบ้า (Amphetamine) เพื่อให้ทหารที่ออกรบมีความทรหดอดทน รวมทั้งในประเทศที่กำลังพัฒนายาบ้าในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน หรือผู้ขับขี่รถโดยสารทางไกล เพื่อต่อสู้กับสภาวะเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ แต่ในปัจจุบันยาบ้า ได้ถูกนำมาใช้ในในกลุ่มวัยรุ่น เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลินมีความสามารถในการอดหลับอดนอนได้ดี (เจมชาติ ยัมพร, 2543 : 7-8)

ประเภทของแอมเฟตามีน ที่ระบาคในปัจจุบัน มีด้วยกัน 3 รูปแบบ คือ

1. แอมเฟตามีน ซัลเฟต (Amphetamine Sulfate) ผลิตครั้งแรกรู้จักทั่วไปว่าเป็นยาครอบจักรวาล ผลิตโดยถูกต้องตามกฎหมาย สารนี้เมื่อเผาแล้วจะไหม้

2. เมธแอมเฟตามีน (Methamphetamine) ผลิตโดยนักเคมีชาวญี่ปุ่น เพื่อรักษาโรคหอบหืดคุณภาพดีกว่า แอมเฟตามีน ซัดเฟต ให้เสพโดยการฉีดทางจมูก สารนี้เผาแล้วไหม้ได้แต่ต้องใช้ความร้อนสูงถึง 300 – 400 องศา เซลเซียส

3. เมธแอมเฟตามีน ไฮโดรซัลเฟต (Methamphetamine Hydrochloride) ต่อจากเมธแอมเฟตามีน ตรงจุดหลอมละลายต่ำ สารนี้ไหม้ได้โดยใช้อุณหภูมิไม่สูงนัก ปัจจุบันยาบ้าที่พบในประเทศไทย เกือบทั้งหมดมีสารตัวนี้อยู่ จากการตรวจพิสูจน์ และจากการสัมภาษณ์ นายแพทย์อังกูร ภัทรากร นายแพทย์ 7 หัวหน้ากลุ่มงานถอนยาพิษ ณ โรงพยาบาลชัยภูมิ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ทำให้ทราบถึงลักษณะเด่นของยาบ้าอีกลักษณะหนึ่งคือ ยาบ้าที่พบในปัจจุบันสามารถระเหิดได้ในอุณหภูมิห้อง ผู้ผลิต จึงมักเติมสารบางชนิดเช่น โลหะหนัก ยาฆ่าหญ้า และหรือฟอร์มัลดีไฮด์ลงในยาบ้า เพื่อให้ยาบ้ามีลักษณะเป็นเม็ดแข็งคงรูป ไม่แตกง่าย และทำให้เมื่อเผายาบ้าและมีควันมากขึ้น ซึ่งผู้เสพบางคนชอบยาบ้าในลักษณะนี้ เนื่องจากปัจจุบันผู้เสพยาบ้าโดยใช้ยาบ้าใส่ฟอยด์ลงไฟแล้วสูดดมควันเข้าปากเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2539 สมัยนายเสนาะ เทียนทอง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เปลี่ยนชื่อสารกระตุ้นประสาทแอมเฟตามีน จาก “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” เนื่องจากต้องการให้ประชาชนทั่วไปรู้ว่าเมื่อเสพติดยาประเภทนี้ไปนาน ๆ แล้วจะมีผลต่อจิตใจทำให้เกิดอาการทางจิตประสาทและเป็นบ้าได้ ในวงการแพทย์ให้เหตุผลในการเปลี่ยนชื่อสารกระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีน จาก “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงด้วยจากแอมเฟตามีนบริสุทธิ์มาเป็นเมธแอมเฟตามีน ไฮโดรคลอไรด์ ผสมร่วมกับคาเฟอีน และอีเฟดรีน ซึ่งสารชนิดนี้เรียกกันในวงการของผู้เสพว่า “ยาม้าปลอม” (ชนบดี ฐานะชาลา. 2546 : 7)

สรุป ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ถัด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้าน บางคำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (ธีรพล อรุณะกสิกร. 2545 : 9)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดซ้ำ

2.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดซ้ำ

2.1.2 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมาย

สังคมสมัยโบราณ การโต้ตอบการกระทำผิดที่มีต่อกันมีลักษณะต้องเท่าเทียมกัน คือเมื่อคนได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของบุคคลอื่นอย่างไร คนก็จะทำให้คนที่ทำให้ตนบาดเจ็บต้องได้รับความบาดเจ็บเช่นเดียวกัน เมื่อสังคมเริ่มใช้กฎหมาย แนวคิดการโต้ตอบยังเป็นกรอบที่สำคัญสำหรับการพิจารณาโทษ ดังเช่นคำพูดที่ว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์หรือขโมย ผู้กระทำความผิดจะถูกตัดแขน ความผิดฐานเป็นพยานเท็จ ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกตัดสิน ความผิดที่ทะเลาะวิวาทหรือด่าทอเสียชื่อเสียงในบ้านผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษอุกปากหรือความผิดบางอย่างผู้กระทำความผิดจะได้รับการลงโทษโดยวิธีประจานให้ได้รับความอับอาย ต่อมาเมื่อนุษย์เริ่มมีความเจริญขึ้น ก็มองเห็นว่าโทษในลักษณะที่กล่าวมาแล้วนั้น เช่น การทำให้บาดเจ็บ การทำให้เลือดออก หรือการเนรเทศออกไปนอกประเทศ มิได้เป็นผลดีต่อบุคคลผู้ถูกลงโทษ หรือชุมชนที่ถูกลงโทษนั้นแต่ประการใด วิธีการลงโทษจึงได้รับการพิจารณาได้เปลี่ยนแปลงโดยใช้วิธีคุมขังไว้อยู่ในห้องแคบ ๆ การดำเนินการดังกล่าว นักโทษจะต้องหาค่าใช้จ่าย และอาหารการกินของตนเอง นักโทษคนใดที่พอมิทรัพย์สินอยู่บ้างก็พอจะทนการลงโทษในลักษณะนี้ได้ ส่วนนักโทษที่ยากจน ก็อาศัยการใช้แรงงานความยุ่งยาก การลงโทษในลักษณะนี้ได้เกิดขึ้นในเรือนจำในประเทศต่างๆ

ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขการคุมขังในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพความเป็นอยู่ ด้านอาหารการกิน ที่อยู่ ยารักษาโรค การสุขภาพอนามัยและด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น สำหรับประเทศไทย เดิมงานราชทัณฑ์เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด หรืออาชญากรด้วยการปฏิวัติให้อาชญากรได้รับความทุกข์ทรมาน และมีความมุ่งหมายไปในทางแก้แค้นตอบแทนให้สาสมกับความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำความผิด ซึ่งมักใช้วิธีนี้มากกว่าวิธีการลงโทษแบบอื่น ๆ แม้ในระยะหลัง ๆ จะใช้วิธีนำตัวผู้กระทำความผิดไปคุมขังในเรือนจำ ก็มีวัตถุประสงค์ให้อยู่ในขอบเขตจำกัดเพียงเพื่อมิให้อาชญากรหลบหนี เจ้าพนักงานเรือนจำจึงมักใช้อุปกรณ์ที่จะพันธนาการอาชญากรให้เช็ดหลาบ และเป็นกรป้องกันมิให้ผู้อื่นถือเป็นเยี่ยงอย่าง แต่อย่างไรก็ดีการลงโทษอย่างหนักแก่อาชญากรดังกล่าวมานั้น ไม่ได้มีผลอย่างสมบูรณ์ เหตุร้ายหรืออาชญากรยังคงเกิดขึ้นเสมอไม่มียวันสิ้นสุด

การลงโทษอาชญากรที่กระทำความผิด และได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้กระทำความผิดเองบุคคลผู้นั้น

จะต้องรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวการลงโทษเป็นเครื่องมือ หรือมาตรการสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์โดยเน้นที่ฐานความผิดมากกว่า การจะศึกษาทำความเข้าใจถึงสาเหตุที่กระทำผิดคิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ตามแนวความคิดใหม่จึงมีการทำความเข้าใจสาเหตุของการกระทำผิดย้อนกลับไปถึงสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดู รวมถึงการศึกษาด้วย โดยการที่พ่อแม่ติอุนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในครอบครัว เพราะพ่อแม่ย่อมมีเหตุผลที่ดีเสมอในการลงโทษ เมื่อบุคคลเข้าศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนก็มีข้อบังคับกฎของโรงเรียน ที่ทำงานแต่ละคนก็มีกฎข้อบังคับทั้งสิ้น กฎหมายเป็นข้อบังคับที่บัญญัติถึงลักษณะความผิดว่าเป็นอย่างไร มีรายละเอียดและสาระสำคัญอย่างไรก็อธิบายไว้ ส่วนในวรรคต่อมาก็จะพูดถึงโทษว่าขั้นสูงเท่าใดขั้นต่ำเท่าใด กฎหมายอาญาทุกมาตราจะมีกำหนดไว้เช่นนี้ใครทำผิดอย่างไรก็จะลงตามที่กำหนดไว้ไม่มีอคติไม่มีอภิสิทธิ์ให้แก่ผู้ใด ทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอหน้ากัน ถือว่าการลงโทษนั้นเป็นการแทรกแซงเสรีภาพของคนในฐานะที่คน ๆ นั้น ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น เป็นการปฏิบัติที่สมาชิกในสังคมรับรู้ล่วงหน้าแล้ว การลงโทษเป็นมาตรการที่จะคุ้มครองสมาชิกในสังคมไม่ให้เบียดเบียนรังแกกัน และความรู้สึกที่เกิดความชิงชังต่อสังคม ต่อมางานราชทัณฑ์ก็ได้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ ปัจจุบันเจตนาบรรณหรือความมุ่งหมายของงานราชทัณฑ์ได้แปรเปลี่ยนจากการแก้แค้นตอบแทนมาเป็นการแก้ไข โดยมุ่งเน้นหนักไปในการให้การศึกษาบรมแก้ไขจิตใจผู้ต้องขังให้ประพฤติตนเป็นพลเมืองดี โดยมีความเชื่อว่าการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังนั้นจะต้องดำเนินการและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม และจัดสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำ ไปในทางส่งเสริมชักจูงให้ผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกว่ายังเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าต่อสังคม ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังที่เข้ามาอยู่ในเรือนจำ นอกจากจะมีชีวิตความเป็นอยู่ผิดปกติจากบุคคลทั่วไปแล้ว การที่ต้องอยู่ในสถานที่ ซึ่งมีขอบเขตจำกัด ต้องประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ ผู้ต้องขังยังเป็นผู้ที่มีความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสทางด้านจิตใจ เนื่องจากต้องถูกแยกจากครอบครัวบุตรสามีหรือภรรยา มีความวิตกกังวลในชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว ส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อการตอบสนอง ด้านปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์อย่างเพียงพอ เมื่อเข้ามาอยู่ในวงจรชีวิตที่แตกต่างจากคนข้างนอกก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ภายในเรือนจำทั้งในสิ่งที่ดีและไม่ดี เช่น การได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น การได้รับการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ การฝึกวิชาชีพ ซึ่งสามารถนำไปประกอบอาชีพภายนอกได้ สิ่งที่ไม่ดีเช่น การเรียนรู้รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีของเพื่อนที่กระทำผิดแต่ละคดี เช่น รู้เรื่องวิธีเสพยาเสพติด วิธีการหรือแผนการประกอบ

อาชญากรรม การเรียนรู้พฤติกรรมที่เอาตัวรอด สุดท้ายก็จะได้รับสมญานามว่าเป็นพวกเก๋าคูก ซึ่งเป็นพวกที่เข้าออกเรือนจำเพราะไม่รู้ว่าจะทำอะไร ประกอบอาชีพสุจริตก็ไม่ได้เพราะถูกสังคมตีตราว่าเป็นคนผิดสังคมไม่ให้การยอมรับจึงเป็นปัญหาเรื้อรังทำให้คนกระทำผิดซ้ำ

ปัจจุบันสังคม ขยายเติบโตมากขึ้น มีปริมาณซับซ้อนมากขึ้นและคนเกรมีมากขึ้น คนคิดเอาเปรียบกันเบียดเบียนกันก็เพิ่มมากขึ้น การควบคุมประพฤติดของคนด้วยศาสนานาจาริตประเพณี ไม่ได้ผลแน่นอนจริงจึงจึงมีการกระทำผิดกฎหมายหลายรูปแบบ และทำให้ต้องได้รับโทษตามกฎหมายบ้านเมือง

เท่าที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้ต้องขังที่เป็นผู้กระทำผิดต่อกฎหมายอาญาโดยเจตนา และมีระดับความรุนแรงแตกต่างกันไป ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษเพื่อเป็นการตอบแทนผลการกระทำนั้น แม้ในความจริงผู้กระทำผิดจะรู้ถึงความผิดและโทษที่ตนได้กระทำไปหรือไม่ก็ตาม (ศิริณา สมณี, 2547 : 7 - 9)

2.1.2 แนวคิดเรื่องความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

มาสโลว์ (Maslow, 1973.) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ได้เห็นว่ามนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะได้ครอบครอง ความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งความต้องการนี้ เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลไว้ดังนี้

1. บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นมาอีกไม่มีวันจบสิ้น
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นสิ่งจูงใจกับพฤติกรรมของคนนั้น
3. ความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป

ลำดับความต้องการของบุคคลมี 5 ขั้นตอน มีดังนี้

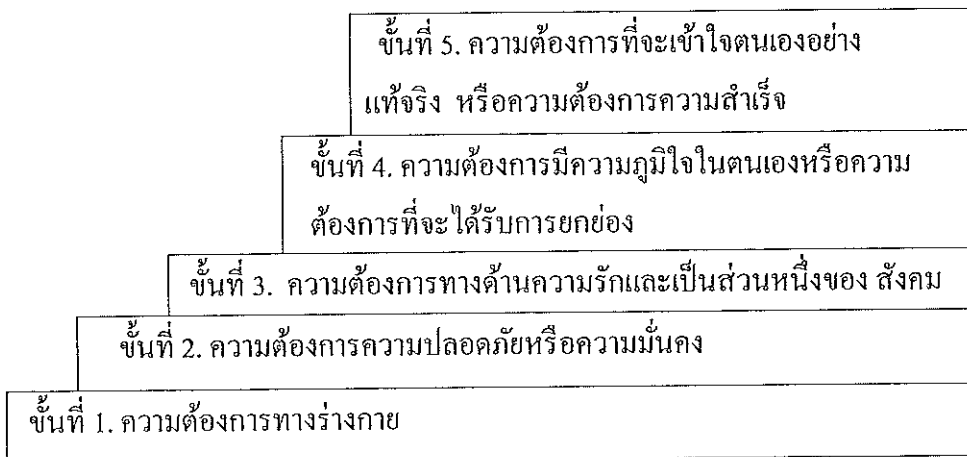
1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการในเรื่องของ อาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน ก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of Safety Needs) ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์ต้องการในขั้นสูงต่อไป คือ เป็นความรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัยหรือมั่นคงในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางด้านความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongingness and Love Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองในสองขั้นตอนดังกล่าวแล้วก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้นคือ ความต้องการทางสังคมเป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

4. ความต้องการมีความภูมิใจในตนเองหรือความต้องการชื่อเสียงได้รับการยกย่อง (Self Esteem Needs) เป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ คือ ความมั่นใจในตนเองในเรื่อง ความสามารถ ความรู้ และความสำคัญในตนเอง ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงหรือได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization or Self-realization) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ความต้องการที่อยากจะได้รับผลสำเร็จในชีวิตตามนิถกคิด หรือความคาดหวัง ทะเยอทะยาน ใฝ่ฝันภายหลังจากที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้นอย่างครบถ้วนความต้องการขั้นนี้ จะเกิดขึ้นและมักเป็นความต้องการที่เป็นอิสระเฉพาะแต่ละคน ซึ่งต่างมีความนึกคิดและใฝ่ฝันในทัศนะของตนมนุษย์มีความต้องการเสมอไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้น ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้นของมาสโลว์ (ชาญชัย ราชโคตร. 2544 : 21)

เท่าที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เมื่อมาพิจารณาถึงความต้องการของมนุษย์แล้ว ตามความต้องการและความจำเป็น โดยธรรมชาติบังคับให้มนุษย์ต้องอาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่ เพราะการอยู่ลำพังคนเดียวย่อมไม่สามารถป้องกันชีวิตของตนให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นชุมชนจนเป็นประเทศ อันเริ่มจากครอบครัวซึ่งในสังคมครอบครัวก็มีการเชื่อมบังคับ เคารพและเสียสละแก่กันและกัน ถ้ามองกว้างไปในสังคมก็จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นกรอบให้คนปฏิบัติตาม ใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหรือทำให้คนอื่นได้รับความเสียหายก็จะถูกเกลียดชังตำหนิและถูกลงโทษจากหมู่คณะ โดยปกติในสังคมหรือชุมชนจะมีหัวหน้าปกครองโดยยึดหลักศาสนา เมื่อมีการขัดแย้งกันก็จะใช้ธรรมเนียมประเพณี และศาสนาเป็นกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจ ทั้งนี้ก็เพื่อความสงบเรียบร้อยชุมชนที่อยู่รวมกัน ด้วยเหตุนี้ข้อบังคับความประพฤติของมนุษย์จึงเกิดขึ้น สำหรับผู้ต้องขัง เป็นเรื่องเห็นได้ชัดว่าส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการตอบสนองในปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการค้ายาบ้า

1) ทฤษฎีการประทับตรา (Labeling Theory) เรื่อง กระบวนการประทับตรานุคคลว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน

การประทับตราจากสังคมนั้น มีอิทธิพลต่อบุคคลที่เคียดต้องโทษจำคุกให้นำมาซึ่งสิ่งที่เป็นสาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้า โดยเฉพาะกรอบแนวคิดการประทับตรา เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายถึงกระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนได้เหมาะสม เนื่องจากแนวคิดนี้มองว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นถูกนิยามโดยสังคมผ่านการปฏิบัติสังสรรค์ทางสังคม โดยให้ความหมายสำคัญกับผู้ชมทางสังคมว่าเป็นผู้มีอำนาจในการนิยามความเบี่ยงเบน ทฤษฎีการประทับตราเป็นการศึกษาในส่วนของกระบวนการมากกว่าโครงสร้าง และเป็นการศึกษาสังคมวิทยาในระดับจุลภาค หรือจิตสังคมมากกว่าการศึกษาวิทยาภาค นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับคำถามที่ว่า ใครที่ถูกนิยามจากสังคมว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน และผลที่ตามมาจากการถูกประทับตรานั้นคืออะไร ?

ในงานศึกษาของ เออวิง กูฟแมน (Erving Goffman) นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงจากสำนักคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ที่ทำการศึกษาดังกระบวนการประทับตราทางสังคม ในหนังสือชื่อ “ตราบาป” (Stigma) ที่พยายามอธิบายให้เห็นว่าตราบาปเป็นสิ่งที่สังคมเป็นผู้สร้างขึ้นจากการปะทะสังสรรค์กันของบุคคลในสังคม ดังที่กูฟแมน (Goffman) กล่าวว่า “สังคมเป็นผู้สร้างความหมายของการจัดจำแนกประเภทบุคคล (Categorizing) และทำให้คำอธิบายนั้นสมบูรณ์โดยสมาชิกที่ถูกจัดจำแนกประเภทรู้สึกว่าเป็น

เรื่องปกติ ชรรมา และเป็นธรรมชาติในการถูกจัดจำแนกประเภทนั้น โดยสังคมสร้างประเภทของบุคคลจากการปะทะสังสรรค์โดยตรง กิจวัตรของการติดต่อสื่อสารกันทางสังคมที่เกิดขึ้นได้สร้างให้ผู้คนติดต่อโดยคาดการณ์หรือทำนายผู้อื่นทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ เมื่อมีการเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้าครั้งแรกมันทำให้พวกเราทำนายประเภทของพวกเขาการเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้า สิ่งปรากฏเมื่อพบ อาจทำให้เขาดูแตกต่างจากคนอื่นๆ ในประเภทของบุคคลที่มีอยู่ทั่วไปที่ควรจะเป็น อาจทำให้เขากลายเป็นบุคคลที่ไม่น่าพึงปรารถนาหรืออาจรุนแรงถึงขั้นเป็นคนเลว หรือเป็นพวกอันตราย หรือพวกอ่อนแอเขาถูกลดทอนในความคิดของพวกเราบุคคลที่ลดคุณค่าซึ่งการให้คำอธิบายเหล่านี้คือ “ตราบาป” นั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลสะท้อนของการลดคุณค่าในวงกว้าง มันเป็นการสร้างความไม่สอดคล้องกันระหว่างอัตลักษณ์ทางสังคมเชิงคุณธรรม (Virtual Social Identity) และ อัตลักษณ์ที่เป็นจริงทางสังคม (Actual Social Identity) (Goffman, 1963 : 2-3) อาจกล่าวได้ว่าตราบาปในความคิดของกูฟแมน (Goffman) เกิดจากการที่สังคมให้นิยามความหมายแก่บุคคลที่พวกเขาปฏิบัติสัมพันธ์ด้วย โดยบุคคลที่ถูกประทับตราบาปเป็นบุคคลที่มีอัตลักษณ์ที่เป็นจริงทางสังคมขัดกับอัตลักษณ์ที่สังคมอยากให้พวกเขาเป็น หรืออัตลักษณ์ทางสังคมทางคุณธรรมนั่นเอง นอกจากนี้ในงานของ กูฟแมน (Goffman) ยังตั้งคำถามต่อข้อสงสัยที่ว่าบุคคลจัดการกับตราบาปที่ได้รับจากสังคมอย่างไร และทำให้ตราบาปนั้นลดลงได้อย่างไร (Lemert, 1967 : 41) คือเน้นปฏิกริยาโต้ตอบของบุคคลที่ถูกประทับตราที่มีส่วนใหญ่มุ่งพยายามจะทำตัวให้กลับมาเหมือนกับคนกลุ่มใหญ่ในสังคม แต่ก็พบว่ามันไม่ใช่ง่ายนักที่จะกลับมาสู่สภาพปกติ

ในงานของ โฮวาร์ด เบคเกอร์ (Howard Becker, 1963) จากหนังสือชื่อ “คนนอกคอก” (Outsider) กลุ่มทางสังคมสร้างความเบี่ยงเบน โดยการสร้างกฎเกณฑ์ การละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนและ การประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์เกิดขึ้นต่อบุคคลเฉพาะกลุ่ม โดยประทับตราพวกเขาเสมือนเป็นคนนอก จากมุมมองนี้จะเห็นว่าความเบี่ยงเบนไม่ใช่คุณลักษณะของการกระทำที่บุคคลกระทำแต่เป็นผลของการใช้กฎเกณฑ์และสิทธิอำนาจ (Sanction) ต่อผู้กระทำผิด โดยคนอื่น ๆ ในสังคม ผู้เบี่ยงเบนก็คือผู้ที่การประทับตรานั้นถูกใช้อย่างสำเร็จดูล่วงหน้าหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนคือพฤติกรรมที่ถูกบุคคลอื่นประทับตรานั้นเอง (Becker, 1963 : 9)

งานของ เบคเกอร์ (Becker) ซึ่งให้เห็นความสำคัญของผู้ชมในสังคมว่ามีอำนาจในการประทับตราบุคคลว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน โดยได้จำแนกให้เห็นประเภทของพฤติกรรมเบี่ยงเบนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงประเภทของพฤติกรรมต่างๆ อันเป็นผลมาจากปฏิกิริยาสังคม

พฤติกรรม	พฤติกรรมที่ปฏิบัติกฎเกณฑ์	พฤติกรรมที่ละเมิดกฎเกณฑ์
ถูกรับรู้ว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน	การถูกกล่าวหาอย่างผิดๆ (False Accused)	การเบี่ยงเบนจริง (Pure deviant)
ไม่ถูกรับรู้ว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน	การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Conforming)	การเบี่ยงเบนแบบซ่อนเร้น (Serect Deviant)

จากตารางนี้ เบคเกอร์ (Becker) ได้อธิบายถึง “การถูกกล่าวหาอย่างผิดๆ” ว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานะของผู้ถูกกล่าวหา คือถูกบุคคลอื่นมองว่ามีการกระทำที่ไม่เหมาะสมทั้งๆ ที่ความเป็นจริงเขาไม่ได้เป็นเช่นนั้น ในขณะที่ “การเบี่ยงเบนแบบซ่อนเร้น” เป็นการเบี่ยงเบนที่กระทำผิดจริงๆ แต่ไม่มีใครสังเกตเห็นมันหรือมีปฏิกิริยาตอบโต้กลับ จึงไม่มีใครรับรู้ว่ามีอยู่ (Becker, 1963 : 20) การถูกกล่าวหาอย่างผิดๆ เช่น นักเรียนที่ไม่เคยเสพยาเสพติดแต่ไปคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เสพยาบ้า และถูกอาจารย์หรือตำรวจจับได้ทำให้เขาถูกจับกุมไปด้วยและได้รับการกล่าวหาว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน หรือเป็นพวกขี้ยาเช่นเดียวกับเพื่อนๆ ขณะที่การเบี่ยงเบนแบบซ่อนเร้น มีตัวอย่างเช่น นักเรียน นักศึกษาที่แอบเสพยาบ้าแต่ไม่มีใครรับรู้ พวกเขาจึงไม่ถูกมองว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนหรือเป็นขี้ยา จากตารางเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นขึ้นอยู่กับ “ผู้ชมทางสังคม” ที่ไปพบเห็นการกระทำนั้นๆ รวมไปถึงเป็นผู้นิยามให้ความหมายว่า พฤติกรรมใดเบี่ยงเบนหรือไม่เบี่ยงเบน

นอกจากนี้ เบคเกอร์ (Becker) มองว่าการประทับตราหรือการนิยามผู้เบี่ยงเบนมีลักษณะเช่นเดียวกับสถานภาพทางสังคม การประทับตราก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนที่เป็นระบบ โดยเขาได้เสนอแนวคิดเรื่อง “อาชีพผู้เบี่ยงเบน” (Deviant Careers) แนวคิดนี้พัฒนามาจากการศึกษาถึงการประกอบอาชีพซึ่งเป็นแนวคิดที่อ้างถึงความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจากตำแหน่งหนึ่งสู่ตำแหน่งอื่นๆ ในระบบของการประกอบอาชีพที่ถูกสร้างขึ้นจากปัจเจกบุคคลผู้ซึ่งทำงานอยู่ในระดับนั้น (Becker, 1963 : 24) กลไกหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีประสบการณ์เกี่ยวกับความเบี่ยงเบนมากขึ้นคือ การพัฒนาแรงจูงใจและความสนใจของพวกเขา จากการที่พวกเขาเรียนรู้จากประสบการณ์ใหม่ๆ จากผู้เบี่ยงเบนที่ประสบการณ์มากกว่า เรียนรู้ที่จะได้ตรงและทดลองประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับดังเช่น ภาษา และกิจกรรมของผู้เบี่ยงเบนที่ได้เรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย สิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างถาวรใน

ความคิดของ เบคเกอร์ (Becker) ก็คือ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการถูกจับกุมและถูกประทัประตราอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะในฐานะของผู้เบี่ยงเบนการถูกจับกุมและปิดท้ายว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนส่งผลตามมาอย่างมากต่อบุคคลในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม (Social Participation) หรือภาพลักษณ์ของตน (Self-image) ผลที่ตามมาคือการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางสังคมของปัจเจกโดยการยอมรับการกระทำที่ไม่เหมาะสมและเป็นไปตามสถานภาพใหม่ที่สังคมสร้างให้แก่เขา เมื่อเขาถูกประทัประตราว่าเป็นเสมือนพวก “สำล่อน” “จี้ยา” “วิกลจริต” และสังคมก็ปฏิบัติต่อเขาตามที่ประทัประตรา จากผลของปฏิกริยาเหล่านี้นำไปสู่ขั้นตอนต่อไปของอาชีพผู้เบี่ยงเบนกล่าวคือ เขามักจะถูกตัดขาดจากการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ไม่เบี่ยงเบนทั้งหลาย และเป็นบุคคลที่เคยถูกประทัประตราว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน ดังเช่น “กระเทย” หรือ “จี้ยา” อาจจะถูกปฏิเสธการเข้าทำงานในงานที่เป็นที่ยอมรับ (Respectable) และต่อมาก็เลื่อนไหลสู่อาชีพที่ไร้ความหมายที่ซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างจากผู้เบี่ยงเบนคนอื่นๆ ในประเภทเดียวกัน ขั้นตอนสุดท้ายของอาชีพผู้เบี่ยงเบนคือ ในขณะที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวพันกับผู้เบี่ยงเบนคนอื่นๆ มากขึ้น การเป็นสมาชิกในกลุ่มผู้เบี่ยงเบนที่คล้ายกันจะเสริมย้ำอัตลักษณ์ของเขามากขึ้น ในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยดังกล่าวจะมีการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) และหาความสมเหตุสมผลแก่กิจกรรมความเบี่ยงเบนที่จะมีต่อไป ดังนั้นผู้เบี่ยงเบนผู้ซึ่งไปสู่จุดจบของผู้เบี่ยงเบนและในที่สุดร่วมยึดถือวัฒนธรรมย่อยของกลุ่ม จึงมีความโน้มเอียงที่จะดำเนินวิถีทางของเขาต่อไปมากกว่าเดิม (Becker, 1963 : 30-39 อ้างถึงในปิยะนาฏ จันทร์กระจ่าง. 2546 : 11-13)

ทฤษฎีการประทัประตรา มีรากฐานมาจากทฤษฎีปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์มีความคิดมีสติและมีความรู้สึก สามารถตีความและตอบโต้การกระทำของแต่ละฝ่ายได้ โดยปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนคือ กระบวนการประเมินค่าในเชิงลบจากสังคมต่อผู้ที่สังคมรับรู้ว่าจะผิดกฎ ซึ่งกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคมมีบทบาทต่อการผลักดันให้บุคคลกลายเป็นอาชญากรได้ เพราะการกระทำที่สังคมรับรู้

ว่าเบี่ยงเบนจากกฎระเบียบของสังคม และถูกประเมินค่าในทางลบ ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดละออน้อยจากการนิยามบุคคลว่าเป็นผู้ที่ชั่วร้าย นั่นคือการประทัประตราจากสังคมว่าเป็นบุคคลที่กระทำสิ่งที่ชั่วร้าย แม้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำสิ่งใดก็ตาม ย่อมถูกสังคมตัดสินไปแล้วว่าผิด ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงอาจไม่ใช่บุคคลที่เลวร้ายจากการกระทำของเขาอย่างแท้จริง แต่เป็นบุคคลที่เลวร้ายจากการถูกประทัประตราจากสังคมเป็นสำคัญ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการตีตราของสังคมนั้น เป็นการผลักดันให้บุคคลที่เคยกระทำความผิดมาครั้งหนึ่งแล้ว ต้องกลายเป็นคนที่สังคมไม่ยอมรับตลอดไป ดังเช่นในกรณีของผู้ต้องขังที่ถูกตีตราจากสังคมว่าเป็น

อาชญากร หรือคนเลวในสังคม และไม่เชื่อว่า จะกลับตัวเป็นคนดีได้ เมื่อพ้นโทษออกมา ก็ไม่ได้
 รับโอกาสจากสังคม การตีตราดังกล่าวอาจส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกระทำความผิดซ้ำ และอาจกระทำ
 ความผิดที่ร้ายแรงมากยิ่งขึ้นดังที่ สุลีมาน นฤมล (2530) กล่าวไว้ว่า การประหัตประหารให้แก่บุคคล
 จะนำไปสู่การเป็นผู้เบี่ยงเบน โดยเฉพาะการประหัตประหารอย่างเป็นทางการ เช่น การประหัตประหาร
 โดยกฎหมาย จะเป็นการสร้าง “รอยมลทิน” (Stigma) ให้แก่ บุคคล โดยนิยามเขาเป็นผู้ที่ด้อย
 ศีลธรรม (Morally Inferior Beings) ผู้ซึ่งควรถูกปฏิเสธ และได้รับการลงโทษสังคม รวมทั้งถูก
 ปฏิบัติในฐานะ “คนนอกคอก” จากสังคม ดังนั้น ผู้กระทำผิดที่อยู่ในฐานะของ “ผู้ต้องขัง” จึง
 เป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้จากการถูกประหัตประหารจากสังคมในลักษณะต่างๆ ที่
 เลวร้าย และถูกปฏิเสธจากสังคมในรูปแบบต่างๆ โดย กุฟแมน (Goffman, 1963 : 139) ได้แจก
 แจงหน้าที่ของการประหัตประหารว่ามีอยู่ 3 ประการคือ เป็นการควบคุมทางสังคมอย่างเป็นทางการ
 ทางกรสำหรับคนที่มีศีลธรรมต่ำ เป็นการขับคนกลุ่มนี้ออกจากแข่งขัน และเป็น
 ข้อสนับสนุนต่อการตัดสินใจ โดยจำกัดการติดต่อ ซึ่งจากหน้าที่เหล่านี้พบว่า บุคคลที่ถูก
 ประหัตประหารมักจะถูกผลักดันออกจากความสัมพันธ์กับคนอื่น โดยผลที่เกิดการประหัตประหารแก่
 บุคคลเหล่านี้ จะทำให้สังคมประเมินค่าบุคคลเหล่านี้ว่ามีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลดลง และ
 ให้ตัดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์หรือ โอกาสในการดำเนินชีวิตในสังคมปกติ ดัง
 การศึกษาของ จตุพร บานชื่น (2539 : 41) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตีตราบาปที่
 สังคมใช้ระยะเวลาในการตีตราบาปอย่าง ไม่มีกำหนดกับบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดครั้งแรก
 ด้วยการทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในลักษณะหนึ่งลักษณะใดก็ตาม เมื่อถูกจับได้และถูกลงโทษจำคุก
 ระยะเวลาหนึ่ง กรณีนี้จะถูกตราหน้าว่าเป็นโจร และเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วจะถูกตราหน้าว่า
 เป็นคนจู้จุก เป็นคนเลว แม้แต่หน่วยงานของรัฐก็มีกฎระเบียบชัดเจนไม่ยอมรับให้เข้าทำงาน
 อย่างแน่นอน กระบวนการตีตราที่ส่งผลให้ผู้ที่เคยกระทำผิดได้รับโอกาสกลับคืนสู่สังคม
 น้อยลงไป ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพมาเป็นคนที่มติดราบาป จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิด
 ความเสียหายทางสังคม คือเอกลักษณ์ทางสังคมของบุคคลจะถูกสร้างใหม่ในรูปแบบที่มีคุณค่า
 ของความเป็นมนุษย์น้อยลง ไม่ว่าจะการประหัตประหารนั้นจะมาจากตนเองหรือผู้อื่นเมื่อนำทฤษฎีทั้ง
 สองมาอธิบายลักษณะและพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรื่องจำจึงอาจสรุปได้ว่า ผู้กระทำผิดที่เข้า
 สู่อการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมและถูกตัดสินให้ได้รับการลงโทษโดยการจำคุก จะ
 ถูกแปลงสภาพกลายเป็นผู้ต้องขังที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาของสังคมใหม่ที่เรียกว่า
 “คุก” หรือ “เรือนจำ” โดยการดำเนินชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมของเรือนจำ และแนวทาง
 การปฏิบัติงานตามระบบราชทัณฑ์ในลักษณะต่างๆจะก่อให้เกิดกระบวนการขัดเกลาและ

การเรียนรู้ร่วมกันในสังคม เพื่อผลักดันให้ผู้ต้องขังเกิดทัศนคติ บุคลิกภาพและพฤติกรรมใน รูปแบบต่างๆ เพื่อให้อยู่รอดในสังคมเรือนจำได้ อย่างไรก็ดี ปัญหาประการหนึ่งที่น่าจะมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อการทำงานของเรือนจำ หรือระบบราชทัณฑ์ของไทยคือ ปัญหาการยอมรับของสังคมต่อผู้พ้นโทษ ซึ่งพบว่า แม้ว่าจะมีการใช้วิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ในชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้กระทำผิด แต่สังคมส่วนใหญ่ก็ยังไม่ยอมรับผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้ว รวมทั้งมีการแสดงออกเพื่อตอบโต้กลับการถูกประทับตราจาก สังคมภายนอกในแต่ละรูปแบบด้วย ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ขัดขวางการ สร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้ต้องขังให้เกิดการฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้ต้องขังเป็น “คนดี” กลับสู่สังคมทำได้ อย่างยากลำบาก

สรุป แนวทางการลงโทษต่อผู้กระทำผิดของไทยที่มุ่งเน้นการลงโทษโดยการจำคุก เป็นหลัก โดยมีกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหลักในการควบคุมดูแลรับผิดชอบภารกิจต่างๆ เกี่ยวกับผู้กระทำผิด หรือที่เรียกว่า “ผู้ต้องขัง” เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด อย่างไรก็ดี ในการลงโทษ โดยการจำคุกนั้น มิได้เน้นไปเพื่อการลงโทษให้หลายจำเท่านั้น แต่งานราชทัณฑ์ ในปัจจุบันยังมุ่งหวังให้เกิดการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้สามารถเปลี่ยนแปลงตนเอง และกลับสู่สังคมปกติได้อย่างเหมาะสม โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย ราชทัณฑ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ “ผู้คุม” ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำที่จะมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติต่อผู้ขังในลักษณะต่างๆ ตามนโยบายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ดีจะพบว่า แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายราชทัณฑ์ หรือกฎระเบียบของเรือนจำอาจยังไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมของ ผู้ต้องขัง ได้อย่างแท้จริง หากแต่ยังต้องอาศัยระบบกลุ่ม และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ภายในเรือนจำที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ในเรือนจำอันจะเป็น ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้การดำเนินงานราชทัณฑ์ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ กำหนดทั้งนี้ การกำหนดนโยบายราชทัณฑ์ที่เหมาะสม เพื่อมุ่งให้เกิดการบรรลุเป้าหมายตาม แนวทางของการปฏิบัติต่อผู้กระทำในลักษณะต่างๆ ที่กำหนดไว้ จึงควรพิจารณาถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ในสังคมเรือนจำ ทั้งในส่วนของบทบาทและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเรือนจำ รวมทั้ง การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขัง เพื่อนำไปสู่แนวทางการดำเนินนโยบายราชทัณฑ์ที่เหมาะสมและ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงในแต่ละเรือนจำ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินภารกิจ หลักของระบบงานราชทัณฑ์โดยรวม และสอดคล้องกับลักษณะของผู้ต้องขัง เพื่อให้สามารถ

กำหนดแนวทางการลงโทษที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมได้ (ปรัชญาณ์ นักฟ้อน. 2554)

2) ทฤษฎีบุคลิกภาพ

จิตวิทยา เป็นศาสตร์ที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อนำความรู้มาเสนอ อธิบายและควบคุม เปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลหรือของสังคมให้เป็นที่ไปในทางที่เราพอใจ การศึกษาพฤติกรรมในทางจิตวิทยานั้นเป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาสามารถชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลปกติ กับผู้ที่กระทำความผิดว่า ผู้ที่กระทำความผิดนั้น มักจะมีปัญหาทางจิตหรือภาวะแห่งจิตที่ผิดปกติ สำหรับสาเหตุของการกระทำผิดมักจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ (Personality) ของบุคคล ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สมภพ เรืองตระกูล (2524) ได้อธิบายถึง บุคลิกภาพแบบเสี่ยงต่อการกระทำผิดว่า ได้แก่ บุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคมส่วนในเด็กนั้น พฤติกรรมในลักษณะเดียวกับผู้ที่มีบุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคมจะถูกวินิจฉัยว่ามีความประพฤติดผิดปกติ (Conduct Disorder) ซึ่งอยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพแบบเดียวกับบุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคม คือ กลุ่ม Dissocial Personality บุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคม (Psychopathic Personality/ Antisocial Personality) พบร้อยละ 3 ในผู้ชาย และร้อยละ 1 ในผู้หญิง จะพบในอัตราที่สูงกว่านี้ในกลุ่มบุคคลที่ใช้ยาเสพติด ถูกคุมขัง หรือกระทำผิดกฎหมายลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีบุคลิกภาพเช่นนี้ คือ ไม่เคารพกฎเกณฑ์ใดๆ ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทำลายทรัพย์สิน ก่อวินาศกรรมให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ลักขโมย โกงกตลอลเวลา มีอารมณ์หงุดหงิดหุนหันพลันแล่น และก้าวร้าว ทำการใดๆ โดยไม่ได้คิดไว้ล่วงหน้า และไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมา เปลี่ยนที่อยู่และอาชีพบ่อย มีอาชีพผิดกฎหมาย ขาดความรับผิดชอบในการกระทำใดๆ เห็นแก่ตัว ไม่รู้สึกเสียใจต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป ใช้กำลังทะเลาะวิวาททำร้ายผู้อื่นรวมทั้งบุตรและภรรยา โทษผู้อื่นว่า โกงกตหรือทำร้ายตนก่อน ไม่สนใจในเรื่องความปลอดภัยของตนและผู้อื่นเช่น ขับรถขณะเมาสุราหรือใช้สารเสพติด เกิดอุบัติเหตุบ่อย ขาดความระมัดระวังในเรื่องเพศสัมพันธ์ ทำให้ติดโรคง่าย เช่น โรคเอดส์ ปล่อยปละละเลยไม่ดูแลภรรยาและบุตร(ศุภกานดา สุขศรีวงษ์. 2550 : 25.)

เท่าที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สาเหตุของการค้ายาบ้าซ้ำมักเกี่ยวข้องกับทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality) ของบุคคลที่มีพฤติกรรมในลักษณะเดียวกันกับผู้ที่มีบุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคมซึ่งจะพบมากในกลุ่มบุคคลที่ใช้ยาเสพติด ถูกคุมขังหรือกระทำผิดกฎหมาย ดังที่กล่าวมา

3) ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า พฤติกรรมอาชญากรรมนั้นเกิดจากการเรียนรู้ เจ้าของทฤษฎีคือ เออวิน ซูเทอร์แลนด์ (Edwin H.Sutherland) ได้นำเสนอครั้งแรกในปี ค.ศ.1939 โดยชี้ให้เห็นว่า อาชญากรรมมีพื้นฐานจากความไม่เป็นระเบียบของสังคม ซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการคบหาสมาคมที่แตกต่างตามค่านิยมทางสังคมและแบบแผนของพฤติกรรมที่ต่างกัน ดังนั้นอาชญากรรมจึงเป็นผลของการคบหาสมาคมระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรูปแบบของอาชญากร (Criminal Pattern) ซึ่งหากมีการคบหาสมาคมถี่หรือสม่ำเสมอมากก็จะทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสในการกระทำผิดมากขึ้น

หลักการของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง มีทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

- 3.1 พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้
- 3.2 พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้โดยการติดต่อกับบุคคลอื่นด้วยกระบวนการสื่อสาร
- 3.3 พฤติกรรมอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มที่ใกล้ชิดกัน
- 3.4 พฤติกรรมอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจะรวมเทคนิคในการประกอบอาชญากรรมที่บางครั้งก็สลับซับซ้อน บางครั้งก็ง่าย และทิศทางเฉพาะเจาะจงของแรงจูงใจ เหตุผล และทัศนคติ
- 3.5 ทิศทางที่เฉพาะเจาะจงของแรงจูงใจกับแรงขับได้รับการเรียนรู้จากการที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย
- 3.6 บุคคลจะกระทำผิดเมื่อเขาเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย
- 3.7 การคบหาสมาคมที่แตกต่าง อาจจะแตกต่างกันในด้านความถี่ ช่วงเวลา การให้ความสำคัญหรือความเข้มข้น
- 3.8 กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากร โดยการคบหาสมาคมกับรูปแบบของอาชญากรรมและต่อต้านอาชญากรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานที่เสมือนกับการเรียนรู้ทั่วไป
- 3.9 แม้ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมจะอธิบายถึงความต้องการและค่านิยมทั่วไป แต่อันที่จริงแล้วไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอธิบาย เพราะพฤติกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่พฤติกรรมอาชญากรรมก็มีความต้องการและค่านิยมเหมือนกัน

จากหลักการของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของบุคคลว่ามีส่วนในการกระทำผิดดังจะเห็นได้จากข้อ 6 ที่บอกว่าบุคคลจะกระทำผิดเมื่อเขาเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย

ในขณะที่พฤติกรรมการกระทำผิดเป็นการแสดงออกของความต้อการหรือค่านิยมต่างๆ ไป แต่พฤติกรรมการกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้อการหรือค่านิยมโดยทั่วไป เพราะพฤติกรรมปกติก็แสดงออกซึ่งความต้อการและค่านิยมอย่างเดียวกัน เช่น โจรต้อการเงินจึงขโมยเงิน แต่กรรมกรที่ซื่อสัตย์ทำงานก็เพราะต้อการเงินเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ความต้อการเงินทำให้คนเป็นโจร เพราะกรรมกรต้อการเงินเหมือนกันแต่ไม่ได้เป็นโจร (สุภกานดา สุขศรีวงษ์. 2550 : 23-24)

4) ทฤษฎีการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization Theory) และการเกิด

วัฒนธรรมของเรือนจำ

แม้ว่าการกำหนดกฎระเบียบและกติกาการดำรงอยู่ในสังคมเรือนจำให้แก่ผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องขังจะเป็นไปตามกฎหมาย และถูกบังคับใช้อย่างเคร่งครัดในแต่ละเรือนจำ แต่มีอาจปฏิเสธได้ว่า ค่านิยม วัฒนธรรม อันเกิดจากการดำเนินชีวิตร่วมกันภายในเรือนจำย่อมส่งผลให้เกิดการสร้างและหล่อหลอมทัศนคติ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้เกิดขึ้นไปในในแต่ละรูปแบบ กล่าวคือ ในสังคมเรือนจำย่อมเกิดการขัดเกลากายทางสังคมซึ่งเป็นเครื่องมืออันหนึ่งในการสร้างพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสมาชิกในสังคมเรือนจำเช่นเดียวกับสังคมทั่วไป โดยพบว่า การขัดเกลากายทางสังคมนี้ นับได้ว่าเป็นกลไกที่ดีในการรักษาระบบสังคมให้อยู่ในดุลยภาพ โดย โอลเซน (Olsen E. 1968 : 35) มองว่า การขัดเกลากายทางสังคมเป็นกระบวนการรวม (Total Process) ซึ่งเป็นแหล่งปัจเจกบุคคลที่ได้อาศัยในการพัฒนาบุคลิกภาพของตน เป็นแหล่งที่สมาชิกได้ฝึกฝนและเรียนรู้ในการเป็นผู้แสดงพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งรวมไปถึงการเรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ อาชีพและเทคโนโลยีต่างๆ ในขณะที่ สุดสงวน สุธีสร (2547 : 83) อธิบายว่า คนจะถูกขัดเกลากายจากสถาบันต่างๆ ในสังคม ทั้งจากครอบครัว โรงเรียนเพื่อน ที่ทำงาน เป็นต้น ซึ่งหากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกและได้รับการสนับสนุน คนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี แต่หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ คนก็จะฝ่าฝืนระเบียบ และนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมของอาชญากร ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการขัดเกลากายทางสังคมเป็นการถ่ายทอดให้สมาชิกในสังคมเกิดการเรียนรู้แบบแผนพฤติกรรม กฎเกณฑ์ และระเบียบต่างๆ ของสังคมผ่านสถาบันทางสังคมต่างๆ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เรือนจำก็เป็นสถาบันทางสังคมหนึ่งที่

ทำหน้าที่ขัดเกลาสมาชิกในสังคมเรือนจำซึ่งสมาชิกหลักคือ ผู้ต้องขัง โดยเรือนจำจะมีกระบวนการขัดเกลาทางสังคมผ่านกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติต่างๆ ต่อผู้ต้องขังเป็นสำคัญ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาโดยตรง ในขณะที่เดียวกันภายในสังคมเรือนจำจะเกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อม โดยผ่านการเกิดปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนผู้ต้องขัง หรือแม้แต่การเกิดปฏิสัมพันธ์แบบ ไม่เป็นทางการระหว่างผู้ต้องขังและผู้คุม หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นๆ ในเรือนจำ ซึ่งกระบวนการขัดเกลาทั้งทางตรงและทางอ้อมดังกล่าวจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ดังเช่นการศึกษาของ เกรแฮม สกี (Gresham Skyes, 1958 : 63-78) ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ศึกษาเกี่ยวกับความเจ็บปวดที่เกิดจากการถูกจองจำ ซึ่งจะเป็ความเจ็บปวดจากจากถูกจำกัดใน 5 ด้าน ได้แก่ การถูกจำกัดเสรีภาพ การถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภคบริโภคและบริการ การถูกจำกัดด้านความสัมพันธ์ทางเพศ การถูกจำกัดด้านอิสรภาพ และการถูกจำกัดด้านความปลอดภัยโดยความเจ็บปวดดังกล่าวนี้มีไว้เพียงแต่เป็นความเจ็บปวดทางกายเท่านั้น แต่ความเจ็บปวดที่สำคัญคือ ความกดดันทางจิตใจที่ผู้ต้องขังได้รับจากการถูกจำกัดในด้านต่างๆ อันเป็นผลทำให้ผู้ต้องขังเกิดความไม่สบายใจ เบื่อหน่าย เหงา กลัว และเกิดความเครียดในจิตใจ จนทำให้ผู้ต้องขังต้องหาทางออกในการปรับตัวเพื่อที่จะระบายความเจ็บปวดดังกล่าว ซึ่งมักจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่างๆ ที่ทางเรือนจำได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ การที่ผู้ต้องขังจำนวนเป็นร้อยเป็นพันมาอยู่รวมกัน ในสถานที่เดียวกัน และดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นเวลานาน จนก่อให้เกิดระบบความสัมพันธ์ซึ่งเรียกได้ว่าเป็น “สังคมย่อย” ของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปจากสังคมภายนอก เพราะเรือนจำประกอบไปด้วยวัฒนธรรมและระบบค่านิยมของผู้ต้องขัง ที่จะส่งผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำ ตลอดจนการกลับเข้าสู่สังคมภายหลังการพ้นโทษ (นัทธี จิตสว่าง, 2541 : 101) โดยผู้ต้องขังในเรือนจำต่างมีบุคลิกลักษณะทัศนคติ และค่านิยมที่แตกต่างกัน ไปเมื่อมาอยู่ร่วมกันจึงเกิดการหล่อหลอมและก่อให้เกิดเป็น “วัฒนธรรมย่อย” ในเรือนจำ เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และเพื่อสมาชิกในสังคมใหม่ ซึ่งวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในเรือนจำมักจะมาจากการขัดเกลาของเรือนจำ หรือที่เรียกว่า “Prisonization” โดยการศึกษาเกี่ยวกับการเกิดวัฒนธรรมของเรือนจำ และการจัดระเบียบทางสังคมในเรือนจำ มีแนวคิดที่น่าสนใจ 2 แบบ คือ

4.1 ทฤษฎีการปรับตัวต่อความกดดัน (Deprivation Model/ Function Model) เป็นทฤษฎีที่ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางจากนักสังคมวิทยาหลายท่าน ซึ่งแนวคิดของแต่ละท่านมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน อาทิผลงานของ แมคคอร์เคิล (McCorkle) และ คอลัน

(Kom) ในปี 1954 ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการจัดระเบียบทางสังคมของผู้ต้องขังว่าเป็นการแสดงออกตามหน้าที่ของผู้ต้องขังในการปฏิเสธหรือตอบสนองต่อประสบการณ์ที่พวกเขาได้รับ ในขณะที่พวกเขาเข้ามาสู่ระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สิ่งสำคัญคือความพยายามของผู้ต้องขังในการที่จะรับมือกับการปฏิเสธสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดภายในสังคมของผู้ต้องขัง และมีผลกระทบทางด้านจิตใจที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิเสธสังคมไปสู่การปฏิเสธตนเอง ซึ่งทั้งหมดเป็นการปรับตัวตามหน้าที่ของผู้ต้องขังต่อบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างถาวรในโครงสร้างและประสบการณ์ของการคุมขัง ซึ่งลักษณะเฉพาะของโครงสร้างเรือนจำมักได้รับการหยิบยกขึ้นมาเป็นต้นเหตุสำคัญ ต่อมาในปี 1958 สกีย์ (Sykes. 63-78) ศึกษาพบว่า โครงสร้างของเรือนจำทำให้ผู้ต้องขังได้รับผลของ “ความเจ็บปวดจากการถูกจองจำ” (Pain of Imprisonment) ซึ่งอิทธิพลในเรื่องดังกล่าวนี้ส่งผลต่อภาวะทางด้านจิตใจและร่างกายของผู้ต้องขัง และทำให้ผู้ต้องขังต้องหาทางออกด้วยการสร้างโลกสร้างกฎเกณฑ์ละวัฒนธรรมย่อยของพวกเขาขึ้นมา โดยผู้ต้องขังเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับแบบแผนพฤติกรรมในเรือนจำ อาทิเช่น การรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน การลดความต้องการทางเพศโดยการระบายออกด้วยการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนผู้ต้องขังที่เป็นเพศเดียวกัน ใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีพฤติกรรมเช่นนี้มาก่อน วัฒนธรรมย่อยที่ผู้ต้องขังสร้างขึ้นมามีเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถอดทนต่อสถานะการถูกจองจำได้จนกระทั่งพ้นโทษ

4.2 ทฤษฎีการนำเข้าวัฒนธรรม (Importation Model) เป็นแนวคิดที่ถือว่าแบบแผนของผู้ต้องขังในเรือนจำมิได้เกิดจากการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความกดดันของสภาพในเรือนจำ แต่การที่ผู้ต้องขังยึดแบบแผนพฤติกรรมแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต ประสบการณ์ หรือแบบแผนพฤติกรรมของผู้ต้องขังในสังคมภายนอกที่นำเข้ามาจากเรือนจำ โดย อาร์วิน (Irwin) และ เครสเซย์ (Cressey) (อ้างถึงในพรรรถเลขฯ พLOYยสรระศรี. 2546 : 30) ซึ่งเป็นเจ้าของแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมย่อยที่อยู่ในเรือนจำนั้น บางส่วนถูกนำมาจากภายนอก โดยพวกเขาได้เสนอแนวคิดที่ว่า จำเป็นต้องแยก “วัฒนธรรมเรือนจำ” กับ “วัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขัง” ออกจากกัน โดยวัฒนธรรมของเรือนจำนั้น ไม่ใช่วัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังที่มักจะเป็นเรื่องของการต่อต้านสังคม โดยพวกเขาได้จำแนกวัฒนธรรมย่อยในเรือนจำเป็น 3 ประเภทคือ วัฒนธรรมของ “พวกหัวขโมย” (Thief) Subculture) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของพวกขโมยมืออาชีพและอาชญากร โดยอาชีพอื่นๆ วัฒนธรรมของ “นักโทษเด็ดขาด”

(Convict Subculture) เป็นรูปแบบของการแก่งแย่งแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุด อันเนื่องมาจากความกดดันจากถูกกักขัง และวัฒนธรรมของ “ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย” (Legitimate Subculture) เป็นรูปแบบวัฒนธรรมของผู้ต้องขังที่ปฏิบัติตัวอยู่ในระเบียบวินัยและไม่สร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ ซึ่งมักเป็นวัฒนธรรมของผู้ต้องขังกลุ่มใหญ่ในเรือนจำ การเกิดวัฒนธรรมในเรือนจำจาก 2 แนวคิดนั้น จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน โดยแนวคิดแรกจะมีจุดเน้นที่ “เรือนจำ” โดยจะให้ความสนใจกับวัฒนธรรมและการจัดระเบียบสังคมของผู้ต้องขังในเรือนจำ ว่าเป็นการแสดงออกตามหน้าที่ของผู้ต้องขัง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการปรับตัวตามหน้าที่ของผู้ต้องขังที่มีต่อเรือนจำ ในขณะที่อีกแนวคิดหนึ่งจะมีจุดเน้นที่ “ผู้ต้องขัง” โดยมองว่าเป็น แบบแผนของผู้ต้องขังในเรือนจำ มิใช่เกิดจากการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความกดดันจากสภาพของเรือนจำ ซึ่งวัฒนธรรมย่อยภายในเรือนจำจะมาจากการนำแบบแผนพฤติกรรมจากสังคมภายนอกมาสู่สังคมเรือนจำ โดยจากการศึกษาถึงแบบแผนพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำแล้ว อาร์วิน (Irvin) (พัฒนา พัวพัฒนากุล, 2533 : 61-63) ได้เสนอรูปแบบของการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำไว้ 3 รูปแบบ คือ

4.2.1 “ปล่อยเวลาให้ผ่านไปวันๆ” โดยพบว่าผู้ต้องขังหลายคนมีทัศนคติว่า การดำเนินชีวิตในเรือนจำเป็นเพียงการหยุดเวลาในการประกอบอาชีพของพวกเขาในโลกภายนอกเท่านั้น ดังนั้น พวกเขาจึงใช้ชีวิตในเรือนจำให้ผ่านไปเร็วที่สุดและเจ็บปวดน้อยที่สุด โดยการไม่พยายามสร้างปัญหาหรือความยุ่งยากให้ผู้อื่น

4.2.2 “ลูกคือบ้าน” เป็นผู้ต้องขังที่ตัดขาดจากญาติพี่น้องหรือครอบครัว พวกนี้พยายามสร้างโลกของพวกเขาเองในเรือนจำ โดยถือว่าเป็นโลกที่พวกเขาคุ้นเคยกว่า สังคมภายนอก ดังนั้น พวกเขามักจะใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำมากกว่าสังคมภายนอก โดยจะเป็นผู้ต้องขังที่มักกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติด

4.2.3 “เก็บเกี่ยวผลประโยชน์” เป็นกลุ่มที่พยายามที่จะเอาประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ที่มีในเรือนจำ เพื่อปรับปรุงจิตใจตนเองให้ดีขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงตนเอง ซึ่งพวกนี้ถือว่ามิได้เป็นอาชญากรโดยสันดาน จึงมักไม่เข้าร่วมกลุ่มกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดคิดเป็นนิสัย และมักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองในทุกรูปแบบนอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ต้องขังยังมีการสร้างภาษาเฉพาะที่ใช้ในสังคมของผู้ต้องขังเอง ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมของเรือนจำรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยการสร้างภาพเหล่านี้ขึ้นมา ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดข้อความหรือการสื่อสารบางอย่างมิให้ผู้คุมหรือผู้ต้องขังกลุ่มอื่นรู้ และอาจจะเป็นการแสดงออกถึงความป็นกลุ่มหรือเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งผู้ต้องขังที่เข้ามาใหม่จำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจภาษา

เหล่านี้ยิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินชีวิตอยู่ในเรือนจำของผู้ต้องขัง มักจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมซึ่งนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมของเรือนจำและวัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังขึ้นมาในหลายรูปแบบ อันเป็นการแสดงออกเพื่อสร้างความเป็นกลุ่มของสังคมผู้ต้องขังเอง รวมทั้งการสร้างสังคมของผู้ต้องขังขึ้นมาทดแทนสังคมของโลกภายนอกที่ผู้ต้องขัง ไม่มีโอกาสได้สัมผัส (ปรีชญานต์ นักพ่อน, 2554.)

5) ทฤษฎีทางเศรษฐกิจ

สุพจน์ สุโรจน์. (2554) ได้อธิบายว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีแรกที่น่าไปสู่ทฤษฎีใหม่ทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เรียกว่า Conflict Criminology หรือ Radical หรือ New Criminology หรือสำนักอาชญากรรมวิทยาใหม่ ซึ่งทฤษฎีทางเศรษฐกิจพบว่า อาชญากรรมมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ โดยเห็นว่า มีสาเหตุมาจากความยากจน ความแตกแยกและอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

โดโรธี โทมัส นักอาชญาวิทยาชาวอังกฤษ ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศอังกฤษ โดยใช้สถิติการว่างงาน ราคาสินค้า และการส่งออก เป็นต้น ในช่วง 60 ปี คือ ค.ศ. 1854 และ 1913 จนสามารถสร้างวงจรธุรกิจ ในอังกฤษขึ้นได้ โทมัสพบว่า ความผิดฐานลักทรัพย์มีแนวโน้มสูงขึ้นในปีที่มีเศรษฐกิจตกต่ำ และในสหรัฐอเมริกา แคนเน็ล กลาสเซอร์และเค็น ไรท์ ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการว่างงานกับอาชญากรรมโดยนำสถิติการว่างงานกลุ่มอายุ 20-25 ปี ระหว่าง ค.ศ. 1930 – 1936 มาวิเคราะห์และพบว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เกิดขึ้นมากในระยะเวลาที่มีเศรษฐกิจตกต่ำ

เท่าที่กล่าวสรุปว่า ทฤษฎีทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้าซ้ำ โดยมีสาเหตุมาจากความยากจน การประสบปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอในการเลี้ยงชีพหรือเลี้ยงดูครอบครัวและมีหนี้สินจำนวนมาก

3. แนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของกรมราชทัณฑ์

ภารกิจการแก้ไขฟื้นฟู

ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังนั้นเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นสำหรับงานราชทัณฑ์ ซึ่งต้องดูแลควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำเพราะการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังนั้นจัดว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของงานราชทัณฑ์ ในการที่จะอบรมแก้ไขให้คนที่กระทำผิดได้ปรับตัว ปรับ

พฤติกรรมและกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กลับมากระทำผิดขึ้นอีก ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของงานราชทัณฑ์ ที่นานาประเทศถือปฏิบัติ การนำผู้กระทำผิดเข้าคุมขังไว้ โดยไม่ให้การอบรมแก้ไขฟื้นฟูเพียงแต่คุมไว้ นอกจากจะทำให้ผู้กระทำผิดไม่มีโอกาสที่จะกลับตัวแล้วยังทำให้ผู้กระทำผิดต้องมีสภาพเสื่อมโทรมลงไปกว่าเดิมอีก เนื่องจากเมื่อเข้ามาอยู่ในเรือนจำโดยไม่มีกิจกรรมใดๆ ทำ หรือไม่ได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมในการพัฒนาตนเองแล้ว ก็จะมีผลกระทบต่อสุขภาพจิต และเกิดการรวมกลุ่มเรียนรู้ ถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากรรมซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ภารกิจในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังยังเป็นการส่งเสริมภารกิจในการควบคุมผู้ต้องขัง เพราะหากไม่มีกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟูแล้วจะทำให้การควบคุมเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก เพราะผู้ต้องขังจะอยู่ว่างไม่ได้ต้องทำกิจกรรม จะทำให้เกิดฟุ้งซ่าน เล่นการพนัน หรือกิจกรรมผิดกฎหมายอื่นๆ หรือไม่อยู่ในสถานที่ที่จัดให้ไว้ ทำให้การควบคุมเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ตรงกันข้ามหากมีกิจกรรมด้านการแก้ไขฟื้นฟูแล้วจะทำให้ผู้ต้องขังอยู่ในจุดที่ง่ายต่อการควบคุม และมีสุขภาพจิตที่ดีไม่คิดฟุ้งซ่าน ถึงเรื่องคดี เรื่องครอบครัว หรือเรื่องอื่นๆ ที่เป็นที่มาของการแหกหัก หรือ คิดหลบหนี ดังนั้นภารกิจการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังจึงเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นสำหรับงานราชทัณฑ์ โดยเฉพาะงานเรือนจำในการที่จะทำให้ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กลับมากระทำผิดขึ้นอีก

ตัวแบบของกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

ในการพิจารณาถึงวิธีการที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยเฉพาะผู้กระทำผิดที่อยู่ในสถานควบคุมส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานที่ดำเนินการกันอยู่ทั่วไปได้แก่ การฝึกวิชาชีพการให้การศึกษา และการอบรมทางศีลธรรม อย่างไรก็ตามการแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าว เป็นเพียงการดำเนินการขั้นพื้นฐานซึ่งมักจะจัดให้กับผู้ต้องขังทุกๆ ไป ทั้งเรือนจำหรือสถานควบคุม ทั้งนี้โดยมุ่งที่จะให้ผู้ต้องขังมีวิชาชีพติดตัว มีการศึกษา และผ่านการอบรมศีลธรรม การแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีดังกล่าวยังไม่ได้ลงลึกถึงสาเหตุและมูลเหตุของใจตลอดจนพฤติกรรมในการกระทำผิดของผู้ต้องขังในแต่ละประเภทแต่ละบุคคล ดังนั้นกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูที่ลงลึกถึงผู้ต้องขังแต่ละประเภทซึ่งมีมูลเหตุของใจในการในการกระทำผิดที่แตกต่างกัน พฤติกรรมต่างกันและควรจะได้รับ การอบรม บำบัด โดยเฉพาะด้านอารมณ์ จิตใจ และทัศนคติที่ต่างกัน เพื่อมุ่งผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบยั่งยืน กิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าว เรียกว่ากิจกรรมเฉพาะตามประเภทคดีและตามพฤติกรรม ซึ่งแต่ละกิจกรรมเฉพาะก็จะประกอบด้วยกิจกรรมย่อย หรือหลักสูตรย่อยๆ หลายหลักสูตรเพื่อฝึกทักษะและ

มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรม กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าวข้างต้น สามารถจัดประเภทได้ 3 ระดับ ดังนี้

1. กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน

กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และการอบรมทางศีลธรรมตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา สวัสดิการและนันทนาการต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ทั้งเรือนจำ ได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมคือ การศึกษาอาชีพและหลักศาสนา แต่สิ่งที่ยังขาดคือการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมอาชญากร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูอีกระดับหนึ่ง

2. กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ

กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ เป็นกิจกรรมการแก้ไขที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำผิด โดยมีหลักสูตรในการให้ความรู้และฝึกทักษะและใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการสร้างวินัยและปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมผู้เข้ารับการอบรม ตามกิจกรรมจะต้องรับการอบรมติดต่อกันเป็นหลักสูตรระยะยาว (ประมาณ 6 เดือน - 1 ปี) ซึ่งไม่รวมระยะการเตรียมการปลดปล่อย จึงจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรม กิจกรรมเฉพาะดังกล่าวนี้ อาจแยกตามประเภทคดี หรือแยกตามพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมว่าจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มใด ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายจึงไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปัญหาอาชญากรรมของแต่ละประเทศ แต่ละท้องถิ่นซึ่งไม่เหมือนกัน เช่น ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำหรับสังคมไทย แต่อาจไม่ใช่ของประเทศอื่น ดังนั้นจึงอาจไม่มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ต้องขังคดียาเสพติดขึ้น ในขณะที่ประเทศจำเป็นต้องจัดกิจกรรมสำหรับผู้ต้องขังกลุ่มนี้ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ต้องขังคดียาเสพติดทุกคนจะถูกคัดเข้ากิจกรรม ต้องมีการจำแนกลักษณะเพื่อคัดกลุ่มผู้ต้องขังที่สามารถแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะที่มีการดำเนินการอยู่ในระบบราชทัณฑ์ของประเทศต่างๆ เช่น กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง เป็นต้น

นอกเหนือจากกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว การจัดกิจกรรมเฉพาะยังอาจทำได้ในลักษณะของการจัดกิจกรรมเพื่อสวัสดิการ เช่น กิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชราภาพ กิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วย กิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโรคจิต หรือกิจกรรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ไม่ได้มุ่งแก้ไขฟื้นฟู แต่มุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสุขภาพด้วย

3. กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูเป็นกิจกรรมระยะสั้น ซึ่งจัดเป็นหลักสูตรในการให้ความรู้หรือฝึกทักษะให้ผู้ต้องขังที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตรดังกล่าวได้รับความรู้หรือฝึกทักษะเฉพาะด้าน เฉพาะทางเช่น การป้องกันการทำผิดซ้ำ การจัดการกับความโกรธ การจัดการกับความขัดแย้ง หรือทักษะการหางานทักษะการสัมภาษณ์เพื่อหางาน เป็นต้น หลักสูตรเหล่านี้อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟูกิจกรรมเฉพาะตามแต่ความเหมาะสมของผู้ต้องขัง แต่ละประเภทที่มีความจำเป็นต้องได้รับการอบรมที่แตกต่างกัน หลักสูตรสำหรับการอบรมตามกิจกรรมย่อยนี้โดยปกติจะเป็นหลักสูตรระยะสั้นประมาณ 1-2 วัน เป็นการเน้นการให้ความรู้และฝึกทักษะเป็นหลัก เมื่อจบแล้วก็อาจเข้าอบรมในกิจกรรมย่อยอื่นๆต่อไปตามแต่ที่กำหนดไว้ในกิจกรรมเฉพาะ ตัวแบบของกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังซึ่งเห็นได้ว่ากิจกรรมพื้นฐานเป็นกิจกรรมหลักจัดให้ผู้ต้องขังเป็นการทั่วไป กิจกรรมเฉพาะที่จัดให้ผู้ต้องขังบางกลุ่ม ส่วนกิจกรรมย่อยจะเป็นหลักสูตรหรือบทเรียนที่เป็นส่วนประกอบของกิจกรรมโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง

กระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังหรือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่จัดเป็นกิจกรรมเฉพาะมิใช่กิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานนั้น ไม่ว่าในกรณีใดจะมีกระบวนการในการดำเนินที่สำคัญ 4 ขั้นตอน กล่าวคือ

1. เลือกกลุ่มเป้าหมาย
2. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข
3. การดำเนินการตามกิจกรรม
4. การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย
5. การดูแลหลังปล่อย

การดำเนินการในขั้นตอนแรก จะต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดกลุ่มผู้ต้องขังที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะนำมารับการแก้ไขฟื้นฟูก่อนว่าจะเลือกผู้ต้องขังประเภทใด มีเงื่อนไขอย่างไร เช่น ผู้ต้องขังคดีทำผิดทางเพศ ผู้ต้องขังคดีฆ่าคนตาย หรือไม่พิจารณาในแง่ของคดี แต่พิจารณาเลือกในแง่ของพฤติกรรม เช่น ผู้ต้องขังที่ชอบใช้ความรุนแรงในการกระทำผิด เป็นต้น การจะกำหนดกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กมีมากและมักเกิดกระทำผิดซ้ำ ดังนั้นจึงได้มีการคิดโครงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศต่อเด็กขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้กลุ่มเป้าหมายแคลงและมีความเป็นไปได้ใน

การจัดการแก้ไขฟื้นฟู สามารถจัดเป็นรุ่นๆ รุ่นละ 20 – 40 ราย ได้ทำให้การแก้ไขมีคุณภาพมากกว่าการดำเนินการเป็นหมู่ทีละ 100 – 200 คน

การดำเนินการในขั้นตอนที่สอง จะต้องดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังหรืออีกนัยหนึ่งอาจเรียกว่าเป็นการประเมินรายบุคคล เพื่อที่จะทำให้สามารถรู้จักผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลจนสามารถแยกปฏิบัติ แยกกลวิธี ในการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มได้ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่ว่าจะต้องเป็นการจำแนกลักษณะขั้นสูงที่เรียกว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขที่สามารถเจาะลึกถึงพฤติกรรมและสาเหตุของการกระทำผิดของผู้ต้องขังจนสามารถนำมาเป็นแนวทางและกำหนดกลวิธี หรือหลักสูตรในการฟื้นฟูให้สอดคล้องกับผู้ต้องขังแต่ละประเภท แต่ละคนได้ การจำแนกลักษณะดังกล่าวจะเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ศึกษาประวัติจากเอกสารและจากการเปิดเผยของผู้ต้องขัง การสังเกตพฤติกรรม และการใช้แบบประเมินทางจิตวิทยาเพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์และการวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคล ดังนั้นผู้ต้องขังที่จะนำมาวิเคราะห์ในเรือนจำจึงมีจำนวนไม่มากนักหนึ่งประมาณ 20 – 40 ราย ดังนั้นการจำแนกลักษณะและการประเมินอย่างละเอียดจึงสามารถทำได้

การดำเนินการในขั้นตอนที่สาม คือการดำเนินการตามหลักสูตรที่กล่าวไว้ ในการแก้ไขฟื้นฟู ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนหลักเพราะเป็นเนื้อหาสำคัญของการแก้ไขฟื้นฟู เช่น ถ้าจะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศก็ต้องจัดกิจกรรมซึ่งมีหลักสูตรบทเรียนและกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่ออบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังคดีกระทำผิดทางเพศ ซึ่งอาจจะเริ่มจากการให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ การฝึกทักษะ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และนำไปสู่การปรับพฤติกรรมในกรณีของผู้ติดยาเสพติด หากนำวิธีการชุมชนบำบัดมาใช้ในขั้นตอนนี้ ก็จะเป็นการนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิก ซึ่งสมาชิกจะต้องอยู่ด้วยกันเป็นเวลานาน ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนบำบัดถูกหล่อหลอมโดยอิทธิพลของกลุ่มจนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การดำเนินการในขั้นตอนที่ดี ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปลดปล่อยเป็นการทำให้ผู้ต้องขังที่เข้ากิจกรรมอบรมการแก้ไขฟื้นฟูจนยึดติดกับวัฒนธรรมและแบบแผนของกลุ่มและของเรือนจำเริ่มถอนตัวออกมาเพื่อเตรียมที่จะยืนหยัดด้วยตนเอง และปรับตัวเข้ากับสังคมที่จะต้องกลับไปเมื่อพ้นโทษ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญเช่นกัน เพราะหากไม่มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผู้ต้องขังที่แม้จะได้รับการอบรมมาจนเข้มแข็ง สามารถปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมได้แล้ว หากไม่มีความพร้อมก็จะปรับตัวไม่ทัน จะยึดติด

กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในเรือนจำ หรือในกลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนบำบัดจนปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกไม่ได้

การดำเนินการในขั้นตอนสุดท้าย คือการดูแลหลังปล่อยเป็นขั้นตอนที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการให้การดูแลผู้ต้องขังที่พ้นโทษ ซึ่งจะต้องเกิดจากการประสานงานของฝ่ายเรือนจำกับชุมชนในการดึงชุมชนเข้ามาช่วย หากไม่มีขั้นตอนนี้แล้วผู้ต้องขังที่ได้รับการอบรมมาดี หากจะต้องกลับไปในสภาพแวดล้อมเดิม สังคมเดิม แหล่งอบายมุขเดิม เครื่อง่ายเดิมก็จะไม่สามารถทนทานต่อสิ่งยั่วยุและกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

บุคลากรด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

บุคลากรที่จะดำเนินการตามกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จะต้องเป็นทีมงานซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายเรือนจำหรือสถานควบคุม ซึ่งจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ นักอาชญาวิทยาและนักทัณฑวิทยาเป็นผู้วางระบบและกิจกรรมในการแก้ไขตลอดจนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข โดยเฉพาะ การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดและพฤติกรรมอาชญากร นอกจากนี้จะต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักจิตบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการดำเนินตามกิจกรรมที่วางไว้ โดยเฉพาะการอบรมทักษะด้านต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมย่อย เช่น การระงับความโกรธ การจัดการกับความขัดแย้ง การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการดำเนินการตามกระบวนการกลุ่มและใช้กลุ่มและใช้เครื่องมือในการบำบัดอื่นๆ เช่น ศิลปะบำบัด ครอบครับบำบัด การให้คำปรึกษาเฉพาะรายและกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติผู้ที่ปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ตั้งแต่เริ่ม โครงการจนจบก็คือ เจ้าหน้าที่เรือนจำที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการ สามารถเข้าไปคลุกคลีกับผู้ต้องขังได้สะดวกในขณะที่นักวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสุภาพสตรีจะไม่สะดวกในการเข้าไปปฏิบัติงานในเรือนจำ ดังนั้นการดำเนินการตามกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูจึงต้องดำเนินการ โดยอาศัยทีมงานที่ทำงานร่วมกันรวมตลอดจนถึงการประสานงานกับฝ่ายอื่นด้วย การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นภารกิจหลักของฝ่ายราชทัณฑ์ประการหนึ่งในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมโดยไม่กระทำผิดซ้ำอีกซึ่งก็ทำให้การควบคุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังนั้นจะต้องกระทำตามกระบวนการตั้งแต่การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การจำแนกลักษณะการดำเนินการตามกิจกรรม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อย ในส่วนของการดำเนินการตามกิจกรรมซึ่งเป็นจุดสำคัญของการแก้ไขนั้นจะมีกิจกรรมพื้นฐาน

ได้แก่ การฝึกอาชีพการให้การศึกษาและการอบรมศีลธรรม กิจกรรมเฉพาะแยกตามประเภทคดี และพฤติกรรมและกิจกรรมย่อยซึ่งเป็นบทเรียนย่อย ๆ ประกอบกิจกรรมเฉพาะซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ นี้จะดำเนินการ โดยทีมงาน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ซึ่งได้รับการอบรมให้มาปฏิบัติหน้าที่และมีทีมงานในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังดังกล่าว การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังพื้นฐานเป็นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเบื้องต้น ซึ่งจะต้องดำเนินการกับผู้ต้องขังทุกคน เริ่มตั้งแต่การรับตัวไว้ในเรือนจำและดำเนินการต่อเนื่องจนพ้นโทษ โดยเมื่อมีผู้ต้องขังเข้าใหม่ก็จะดำเนินการแยกขังในแดนแรกรับ จากนั้น 1-3 สัปดาห์ต่อจากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลแล้วนำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของเรือนจำ เพื่อพิจารณาจัดมาตรการควบคุมจะเป็นการแยกผู้ต้องขังเป็นกลุ่มตามความจำเป็นในการควบคุม เช่น แยกโดยอาศัยกำหนดโทษ หรือล่อแหลมต่อการหลบหนี ก่อเหตุร้าย หรือก่อความวุ่นวายสำหรับการจำแนกเพื่อการแยกปฏิบัติจะมุ่งศึกษาข้อมูลผู้ต้องขังเพื่อนำไปใช้ในการแยกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มต่าง ๆ โดยแยกเป็นกลุ่มสำคัญ 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มผู้ต้องขังที่แก้ไขยาก เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำซาก กลุ่มผู้ต้องขังที่ทำผิดในคดีที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง กลุ่มอาชญากรอาชีพ กลุ่มที่กระทำเป็นแก๊งค์ หรือพวกที่มีความผิดปกติทางจิต
2. กลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็นต้องแก้ไข เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำโดยพลั้งพลาด ยังไม่กล้าเข้ามาสู่วงจรของการกระทำผิด โดยทำผิดเป็นครั้งแรก ทำผิดโดยไม่แสดงความชั่วร้าย มีครอบครัวหรืออาชีพรองรับเมื่อพ้นโทษ
3. กลุ่มผู้ต้องขังที่พอแก้ไขได้ เป็นผู้ต้องขังที่อยู่กึ่งกลางของกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ยังไม่ได้กล้าเข้าสู่วงจรอาชญากรรมซ้ำซาก ไม่ได้เป็นอาชญากรอาชีพ ทำผิดเพราะความจำเป็นหรือถูกกดดันมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไข เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม

ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ต้องการให้การปฏิบัติที่เข้มงวด กลุ่มที่ 2 ต้องปฏิบัติให้กลุ่มนี้ตกต่ำไปกว่าเดิม ส่วนกลุ่มที่ 3 หรือกลุ่มที่พอแก้ไขได้ เป็นกลุ่มที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเป็นพิเศษ โดยการจัดเข้ากิจกรรมแก้ไขต่าง ๆ แต่การที่จะจัดให้ผูู้ต้องขังกลุ่มนี้เข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูในกิจกรรมใด จะต้องผ่านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข คือการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ต้องขังเชิงลึกถึงพฤติกรรมบุคคลิก และสาเหตุการกระทำผิดเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟูของผู้ต้องขังแต่ละคนต่อไป

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข เป็นการดำเนินการจำแนกลักษณะขั้นสูงขึ้นไปกว่าการจำแนกลักษณะขั้นพื้นฐาน ในขณะที่การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังขั้นพื้นฐานเป็นการจำแนกเพื่อแยกขัง เพื่อการควบคุมและจำแนกเพื่อคัดผู้ต้องขังรับการอบรมแก้ไขขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การศึกษาการอบรมทางศีลธรรมและการรับสวัสดิการต่าง ๆ โดยทางปฏิบัติที่ทำอยู่จะเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติผู้ต้องขัง และการประชุมเพื่อแยกกองงานเป็นต้น แต่การจำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไขจะเป็นการจำแนกเพื่อคัดผู้ต้องขังไปรับการบำบัดฟื้นฟู หรือปรับพฤติกรรมในชั้นสูง ได้แก่ กิจกรรมการแก้ไขผู้ต้องขังในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการแก้ไขผู้ต้องขังคดีกระทำผิดทางเพศ ผู้ต้องขังคดียาเสพติด ผู้ต้องขังคดีที่ชอบใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือกิจกรรมการจัดการระงับความโกรธ กิจกรรมการระงับความรุนแรงในครอบครัวหรือกิจกรรมพัฒนาจิตใจ เช่น การอบรมวิปัสสนากรรมกรรมฐาน เป็นต้น ในส่วนของวิธีการจำแนกนั้นก็จะเป็นในเรื่องการวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิด วิเคราะห์พฤติกรรมที่ผิดปกติ และการจัดทำกรณีศึกษาเพื่อประวัติอย่างละเอียดจากนั้นจึงจัดกลุ่มพฤติกรรมเพื่อแยกมาเข้ากิจกรรมการปรับและฟื้นฟูพฤติกรรม โดยเฉพาะการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข จึงไม่จำเป็นต้องทำกับผู้ต้องขังทุกคน ในเรือนจำ แต่เป็นการดำเนินการเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ต้องขังคดีความผิดทางเพศ ซึ่งต้องทำการจำแนกถึงลงไปว่าจะนำผู้กระทำผิดทางเพศประเภทใดมาเข้ากิจกรรมการแก้ไข หรือผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดรายย่อยก็ต้องมาจำแนกว่าเป็นกลุ่มมืออาชีพ หรือกลุ่มที่พัฒนามาจากผู้เสพหรือกลุ่มที่ทำผิดเพราะความจำเป็นฉุกเฉิน ซึ่งเหมาะที่จะจัดกิจกรรมการแก้ไข นอกจากนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการแก้ไขส่วนใหญ่จะจัดทำเป็นรุ่น ๆ มีระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี เป็นต้น ดังนั้นการจำแนกเพื่อการแก้ไขจึงต้องกระทำทุก ๆ 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี ตามแต่ความต้องการในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละรุ่น การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขไม่ใช่การแก้ไขโดยตรง แต่เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขผู้ต้องขัง โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการในขั้นตอนนี้จะเป็นการกำหนดว่าจะจัดกิจกรรมการแก้ไข ผู้ต้องขังกลุ่มใด จำนวนเท่าไร คดีอะไร พฤติกรรมแบบไหน จากนั้นจึงคัดเลือกผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์มารับการคัดเลือกแบบเข้มต่อไป

2. การจัดทำกรณีศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการศึกษาในรายละเอียดถึงพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์ เพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู และพิจารณาความบกพร่องในพฤติกรรมที่จะต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟู

3. วิเคราะห์จัดประเภท แยกประเภท

เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ เพื่อแยกประเภทว่าควรเข้ารับการแก้ไขตามกิจกรรมใดส่งให้ทีมงานการแก้ไขไปดำเนินการตามกิจกรรมการแก้ไขต่อไป เรื่องนี้เป็นการประสานกับทีมงานที่จัดทำกิจกรรมการแก้ไขเพื่อที่จะเข้าไปจัดกิจกรรมให้กับผู้ต้องขังตามที่ได้จัดเตรียมไว้ หัวใจสำคัญของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อการแก้ไขนั้นอยู่ที่การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ต้องขังกลุ่มเป้าหมายว่า กระทำผิดเพราะเหตุใด มีพฤติกรรมแห่งคดีอย่างไร มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดแบบพฤติกรรมว่าควรจัดอยู่ประเภทใด การจำแนกดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นการจำแนกตามประเภทคดีหรือตามอายุ กำหนดโทษ เพศ ซึ่งเป็นการจำแนกขั้นพื้นฐาน แต่เป็นการจำแนกถึงลงไปถึงพฤติกรรมของผู้ต้องขังแต่ละคนแล้ว จัดกลุ่มเพื่อเลือกกลุ่มที่เราสนใจนำไปเข้าสู่กิจกรรมการแก้ไขต่อไป (ศิริณา สมนึก, 2549 : 31-39)

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดซ้ำในคดีอาเสพติด

1. ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2547 มาตรา 92

บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกแล้วและได้กระทำความผิดใด ๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ตี ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง (ธีระพล อรุณะกสิกร, 2549 : 70)

2. พระราชบัญญัติอาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 97

บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อีกในระหว่างที่ยังต้องรับโทษอยู่หรือภายในเวลาห้าปี นับตั้งแต่วันพ้นโทษ หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ให้

เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง (ธีระพล อรุณะกสิกร, 2545 : 70)

3. ราชกิจจานุเบกษา พระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2554 มาตรา 12

บัญญัติไว้ว่า นักโทษเด็ดขาดผู้ซึ่งถูกศาลพิพากษาให้เพิ่มโทษฐานกระทำความผิดอีกตามมาตรา 92 หรือมาตรา 93 แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น และมีใช้นักโทษ

เด็ดขาดชั้นเยี่ยม ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้ (ราชกิจจานุเบกษา พระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษ. 2554 : 6-7)

4. กฎกระทรวงมหาดไทย มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479
หมวด 2 นักโทษเด็ดขาด ข้อ.45

บัญญัติไว้ว่า นักโทษเด็ดขาดที่เข้าใหม่ให้อยู่ในชั้นกลาง จนกว่าจะมีการเลื่อนหรือลดชั้น เว้นแต่ได้เคยต้องโทษจำคุกในคราวนี้อีกภายใน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษคราวก่อนกับความผิดทั้ง 2 คราวนั้น ไม่ใช่ความผิดฐานลหุโทษหรือประมาทให้อยู่ในชั้นแล้ว (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์. 2479 : 33)

5. หลักเกณฑ์การพิจารณาการพักการลงโทษ

5.1 ลักษณะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ กรณีอยู่ในข่ายสมควรได้รับการพักการลงโทษ กำหนดให้มีปริมาณหรือน้ำหนักยาเสพติดขณะจับกุม ดังนี้

เมทแอมเฟตามีน ปริมาณไม่เกิน 200 เม็ด จะได้รับการพักการลงโทษต่างกันตามปริมาณเมทแอมเฟตามีน 4 กลุ่ม และตามอัตราส่วนของเกณฑ์การพักการลงโทษ

5.2 ลักษณะความผิดที่ไม่ได้รับการพักการลงโทษ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

5.2.1 กระทำความผิดใน 5 ฐานหลักคือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย เฉพาะในรายที่ปรากฏผลการตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์การกระทำผิดของสำนักงาน ป.ป.ส. ว่าเข้าข่าย “รายสำคัญ” เท่านั้น โดยไม่ต้องพิจารณาถึงปริมาณหรือน้ำหนักยาเสพติดของกลางขณะจับกุม

“รายสำคัญ” พิจารณาจากข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและพฤติการณ์การกระทำผิดข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้

1) เป็นตัวการสำคัญ/เป็นผู้จำหน่ายจริง หมายถึง บุคคลที่ปรากฏจากฐานข่าว/รายงานการสืบสวนหรือสำเนาคำพิพากษาว่ามีพฤติการณ์เป็นตัวการสำคัญในการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดใน 5 ฐานความผิดหลัก มิใช่เป็นเพียงผู้รับจ้างขนหรือลำเลียงยาเสพติดซึ่งได้รับคำตอบแทนเป็นครั้งคราว

2) มีพฤติการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง หมายถึง สำเนาคำพิพากษาว่ามีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดใน 5 ฐานความผิดอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถูกจับกุม ไม่ว่าจะระยะเวลาของการสืบสวนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม เช่น

- 2.1) นับแต่ปรากฏข้อมูลข่าวสาร มีการสืบสวนติดตามพฤติการณ์มาตลอดจนถึงวันจับกุม
- 2.2) นับแต่ปรากฏข้อมูลข่าวสาร มีการสืบสวนติดตามพฤติการณ์ แต่อาจมีการยุติการสืบสวนชั่วคราว แล้วเริ่มทำการสืบสวนใหม่จนกระทั่งถูกจับกุม
- 2.3) ได้รับรายงานข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีพฤติการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดมาโดยตลอดจนถึงวันจับกุม
- 3) มีลักษณะเข้าข่ายที่เป็นผู้มีอิทธิพล หมายถึง บุคคลที่ปรากฏจากฐานข่าวหรือสำเนาคำพิพากษาว่ามีพฤติการณ์ที่บ่งชี้ว่า เป็นผู้มีอิทธิพล เช่น
- 3.1) เป็นเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำความผิดเอง หรือคุ้มครองช่วยเหลือเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการกระทำความผิดของผู้อื่น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนในการคุ้มครองการลำเลียงยาเสพติดเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้ายาเสพติดของกลุ่มตน
- 3.2) เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง โดยการจูงใจ ช่มชู้ คุกคาม หรือครอบงำ ให้บุคคลอื่นร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 3.3) จัดวางการบังคับใช้กฎหมาย
- 3.4) เป็นผู้ต่อต้านอำนาจรัฐ
- 3.5) คุ้มครองการกระทำผิดกฎหมาย
- 4) มีการดำเนินการในลักษณะเป็นเครือข่าย ได้แก่
- 4.1) มีการกระทำความผิดตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป
- 4.2) มีการแบ่งแยกหน้าที่กัน
- 4.3) มีการกระทำความผิดเชื่อมโยงกันหลายพื้นที่
- 4.4) มีการจัดโครงสร้างองค์กรในลักษณะองค์กรอาชญากรรม
- 5) มีประวัติการถูกจับกุมในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซ้ำ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปใน 5 ฐานความผิดหลัก ถือว่ามีพฤติการณ์ไม่หลายจำ และมีลักษณะเป็นอาชญากรโดยสันดาน
- 5.1) มีปริมาณหรือน้ำหนักของประเภทยาเสพติดของกลางขณะจับกุมจำนวนมากเกินกว่าที่ระบุอยู่ในหลักเกณฑ์การพิจารณาพักการลงโทษ ข้อ 2. ถึงแม้ว่าผลการตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์การกระทำผิดของสำนักงาน ป.ป.ส. ไม่พบว่าเข้าข่าย “รายสำคัญ” หรือสำนักงาน ป.ป.ส. แจ้งว่า ไม่มีข้อมูลที่จะใช้พิจารณาว่าเข้าข่าย “รายสำคัญ”

สำหรับกรณีมียาเสพติดมากกว่า 1 ชนิด และแต่ละชนิดมีปริมาณหรือน้ำหนักไม่
เกินกว่าที่ระบุอยู่ในหลักเกณฑ์พักการลงโทษ ข้อ 2. ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการพักการ
ลงโทษ

5.2) มีพฤติการณ์หลอกลวง ชักชวน จูงใจ หรือบังคับให้ผู้อื่นเสพยาติ
(คู่มือการปฏิบัติงานด้านทัณฑ์ปฏิบัติ. 2554 : 335-336)

6. ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วย การเลื่อนชั้นและลดชั้นนักโทษเด็ดขาด พ.ศ.2536
หมวด 4 การลดชั้นนักโทษเด็ดขาด ข้อ.14 (3)

บัญญัติไว้ว่า กรณีนักโทษเด็ดขาด ซึ่งต้องโทษในความผิดเกี่ยวยาเสพติดให้
โทษระหว่างต้องโทษได้กระทำความผิดในเรื่องดังกล่าวอีก ให้ลดชั้นไม่น้อยกว่า 2 ชั้นเว้นแต่
นักโทษคนนั้นเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเลว (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ถ้า พ.ศ. 2550
ปรับปรุงใหม่)

5. บริบททั่วไปเกี่ยวกับเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

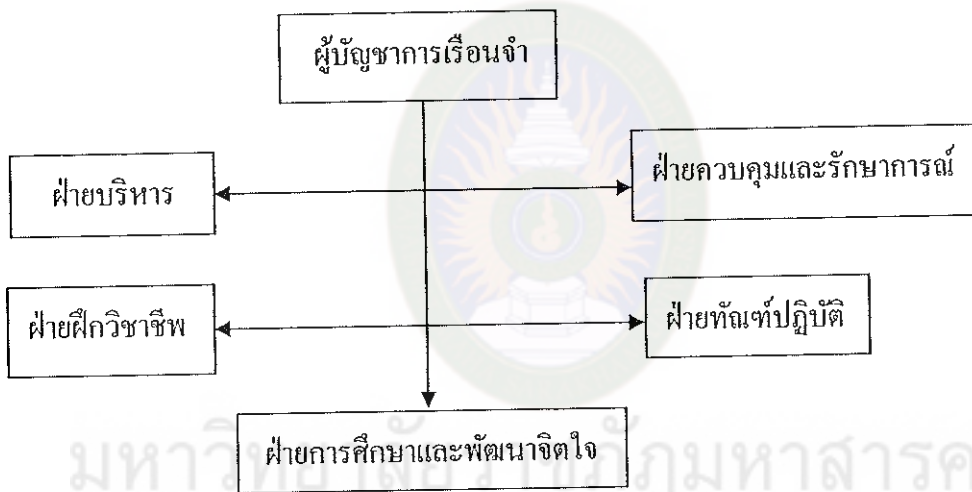
บริบทของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.1 เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. 2530 โดยตั้งอยู่ที่บริเวณ
สวนสุขภาพ บนถนนนครสวรรค์ หน้าโรงเรียนสารคามพิทยาศาสตร์ ซึ่งเดิมคับแคบ ไม่เหมาะสมด้วย
ประการทั้งปวง จึงให้ก่อสร้างใหม่ในสถานที่ปัจจุบัน เป็นหน่วยงานสังกัดกรมราชทัณฑ์
กระทรวงยุติธรรม(เดิมกระทรวงมหาดไทย) ให้เป็นสถานที่ควบคุมกักขัง ผู้ต้องขัง ตามคำ
พิพากษาของศาลจังหวัดมหาสารคาม และคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่น กำหนดโทษ
ไม่เกิน 20 ปี

5.2 ที่ตั้งและภูมิประเทศ ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่เลขที่ 79
หมู่ 14 ถนนแจ้งสนิท(สายมหาสารคาม-ร้อยเอ็ด) ตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง จังหวัด
มหาสารคาม ห่างจากตัวเมือง 7 กิโลเมตร หน้าที่ทำการมีปั้มน้ำมัน ปตท.ขนาดใหญ่ มี
ร้านอาหาร ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ตั้งอยู่บนที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง เดิมเป็นป่าช้าสาธารณะ มีพื้นที่
53 ไร่ 1 งาน แบ่งเป็นเนื้อที่ภายในกำแพงเรือนจำมีกำแพงสูงรอบ 14 ไร่ 3 งาน ภายนอกเรือน
จำเป็นสวนป่าและบ้านพักข้าราชการและลูกจ้าง ด้านหลังเป็นคอกปลสุตตัวเพื่อให้ผู้ต้องขังจ่าย
นอกทำงานข้างนอกเรือนจำ ฝึกวิชาชีพเกษตรกรรม ภายในเขตกำแพงการแบ่งพื้นที่เป็นแดน
รวม 7 แดน มีลวดหนามเป็นกั้นแดน แบ่งเป็น

1. แคนเรื่อนนอน คือ สถานที่นอนของผู้ต้องขังเป็นลักษณะห้องขัง
2. แคนพยาบาล คือ ที่พักของผู้ต้องขังป่วย
3. แคนกลาง คือ ที่ประชุม เขตสุขา โรงเลี้ยง
4. แคนอุตสาหกรรม คือ ที่ประกอบอาหาร จัดเลี้ยง
5. แคนฝึกวิชาชีพ คือ ที่ทำการฝึกวิชาชีพ โรงฝึกงาน
6. แคนหญิง คือ ที่ควบคุมและเรื่อนนอนผู้ต้องขังหญิง ซึ่งแยกกันได้
7. แคนการศึกษาและพัฒนาจิตใจ คือ โรงเรียนสอนหนังสืออบรมผู้ต้องขัง

5.3 โครงสร้างเรื่อนจำ แบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย โดยมีผู้บังคับบัญชาเรื่อนจำเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการแบ่งส่วนโครงสร้างการบังคับบัญชา

(วุฒิชัย พรรณะ. 2549 : 9)

5.3.1 ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย งานการเงิน งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานพัสดุ อาคารสถานที่

5.3.2 ฝ่ายควบคุม ประกอบด้วย งานรักษาการณ์ งานควบคุม งานสวัสดิการ

5.3.3 ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ประกอบด้วย งานฝึกวิชาชีพ งานพานิช งานเงินผลพลอยได้ งานพัสดุ

5.3.4 ฝ่ายทัณฑ์ปฏิบัติ ประกอบด้วย งานทะเบียน งานทัณฑ์ปฏิบัติ งานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

5.3.5 ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ประกอบด้วย งานการศึกษา
งานพัฒนาจิตใจ งานชุมชนบำบัด งานสังคมสงเคราะห์

5.4 ภารกิจ

5.4.1 ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีพ

5.4.2 แก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังปฏิบัติเป็นพลเมืองดี อย่างมี
ประสิทธิภาพ

5.4.3 ระบบความปลอดภัย

1) มีเวรยามเฝ้าตลอด 24 ชั่วโมง ดิดอาวุธปืน หากมีเหตุร้ายคุกคามจะขอ
กำลังจากหน่วยตำรวจทหารใกล้เคียง

2) มีกำแพงสูง 6 เมตร คอนกรีตเสริมเหล็กมีลวดหนามเป็นแผงบนสัน
กำแพง มีไฟฟ้าแรงสูงบนสันกำแพง

5.4.4 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 78 คน มีดังนี้

- 1) ข้าราชการชาย 52 คน
- 2) ข้าราชการหญิง 9 คน
- 3) ลูกจ้างประจำ 2 คน
- 4) พนักงานราชการชาย 4 คน
- 5) พนักงานราชการหญิง 7 คน
- 6) พนักงานจ้างเหมาชั่วคราว 1 คน
- 7) พนักงานเหมาจ้างงบไทยเข้มแข็ง 3 คน

5.4.5 ความจุมาตรฐาน 1,000 คน ชาย 850 คน หญิง 150 คน รวม 1,000 คน
ปัจจุบันมีผู้ต้องขังชาย 1,113 คน ผู้ต้องขังหญิง 186 คน รวม 1,299 คน (สำรวจ ณ วันที่ 20
เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2555)

5.4.6 เศรษฐกิจ

เจ้าหน้าที่ได้รับเงินเดือนและค่าอาหาร ทำการล่วงเวลา จากเงินงบประมาณ
แผ่นดินผู้ต้องขังมีรายได้จากญาติที่มาฝากเงินให้ และเงินปันผลจากการฝึกวิชาชีพ

มีปัญหาที่พบคือ การฝ่าฝืนกฎระเบียบของผู้ต้องขัง การเจ็บป่วย ลักลอบ
เสพยาเสพติด ริดไถ ทำร้ายร่างกาย ริดทรัพย์ ลักทรัพย์ ลักลอบสักลาย ทะเลาะวิวาท
หลบหนี เลี่ยงงาน หลอกเอา จึงทรัพย์จากญาติพี่น้อง นักโทษด้วยกัน เป็นบ่อเกิดแห่งปัญหา
อื่นๆ ที่กล่าวมา

สรุป เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานราชการ สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ดำเนินการพัฒนาบุคคลผู้ต้องขังโอกาสที่เป็นผู้ต้องขังตามแผนยุทธศาสตร์ของกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

วิสัยทัศน์ ในปี 2555 กรมราชทัณฑ์จะเป็นองค์กรชั้นนำในอาเซียนในการควบคุมแก้ไขและพัฒนาผู้ต้องขัง

1. คติพจน์ ควบคุมด้วยใจ แก้ไขด้วยเมตตา

2. พันธกิจ

2.1 ควบคุมผู้ต้องขังด้วยความเป็นมืออาชีพ

2.2 แก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศชาติ

การพัฒนาประเทศชาติ

3. เป้าหมายหลัก

3.1 ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติตามหลักอาชญาวิทยา ทักษะวิชาชีพ และเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ

3.2 ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยให้เป็นคนดีที่พึงปรารถนาและสามารถเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ

หมายเหตุ มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้มีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังในอัตราไม่เกิน 1 : 5 แต่ประเทศไทย มีอัตราส่วน 1 : 50 ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ อยู่ 10 เท่า (กรมราชทัณฑ์, 2540 : 20)

4. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลตามเขตอำนาจศาลจังหวัดมหาสารคาม ให้มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดคดีสันโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี โดยมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

4.1 ควบคุมผู้ต้องขังซึ่งเป็นคนฝากขังตามหมายศาล ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลที่เรือนจำตั้งอยู่ และนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษซึ่งอยู่ในอำนาจการควบคุมของเรือนจำ

4.2 ดำเนินการทางทัณฑ์ปฏิบัติแก่ผู้ต้องขัง

4.3 จัดการศึกษาในระดับต่างๆ อบรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม และฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง

4.4 ดำเนินการเกี่ยวกับการทำงานและการใช้แรงงานผู้ต้องขัง

4.5 จัดสวัสดิการ ให้การสงเคราะห์ และการพัฒนาสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการสุขภาพิบาล

4.6 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

5. สถานที่ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามในจำนวนเนื้อที่ 53 ไร่ แบ่งเป็นภายในและภายนอก

5.1 ภายนอก ประกอบด้วย ถนนรอบกำแพงและบ้านพักเจ้าหน้าที่ คอกปศุสัตว์ของทางเรือนจำล้อมรอบไว้เพื่อความมั่นคงในการระงับเหตุร้าย

5.2 พื้นที่ภายในกำแพง จำนวนเนื้อที่ 14 ไร่ 3 งาน แบ่งออกเป็นแดนแห่งการควบคุม ประกอบด้วย

5.2.1 แดนฝึกวิชาชีพ

5.2.2 แดนกลาง

5.2.3 แดนสุทกรรม

5.2.4 เขตสุขา

5.2.5 แดนเรือนนอน

5.2.6 แดนการศึกษาและพัฒนาจิตใจ

5.2.7 แคนพยาบาล

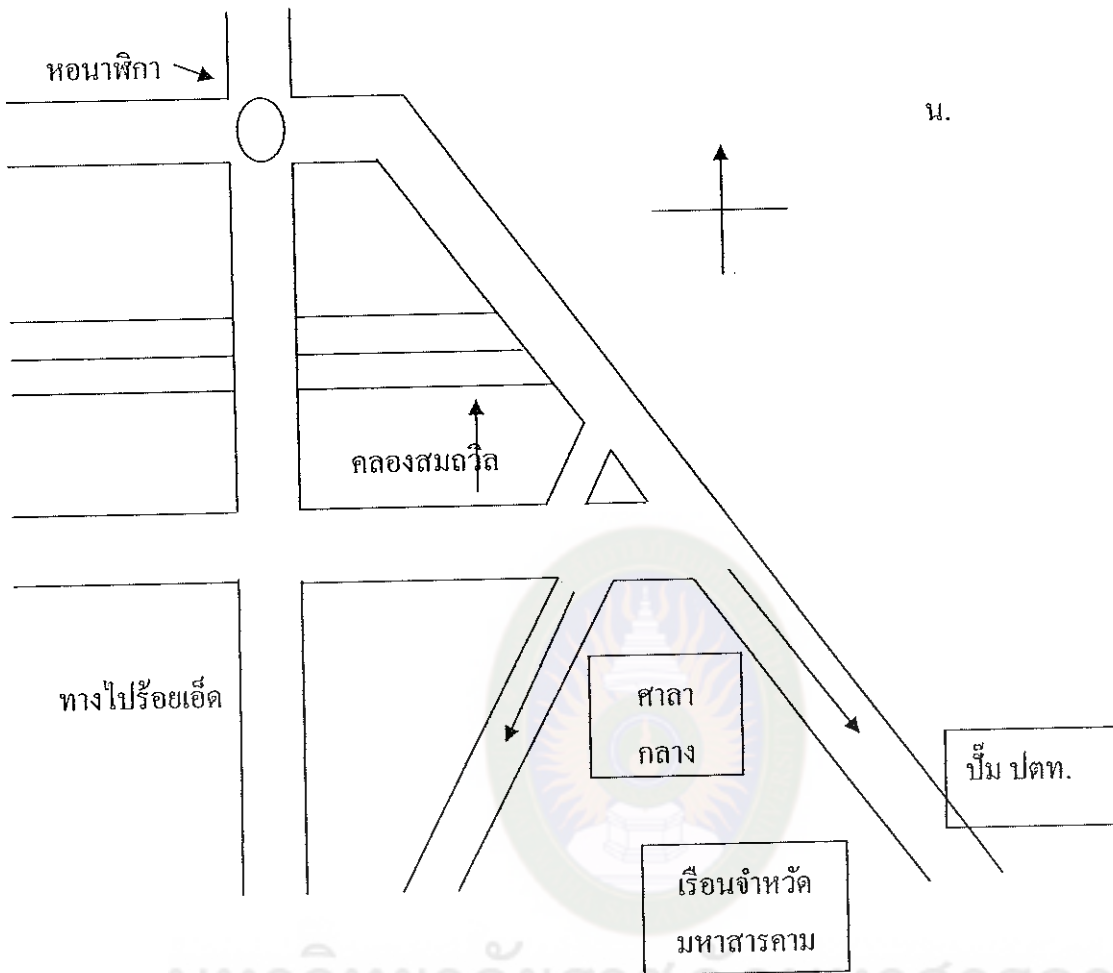
5.2.8 ที่ทำการฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์

5.2.9 แคนหญิง

5.2.10 ตึกอำนวยการ

1.	3.	4.	5.
	2.		6.
9.	8.		7.
10.			

แผนภาพที่ 3 แสดงแผนผังของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 4 แสดงที่ตั้งเรือนจังหวัดมหาสารคามโดยสังเขป

(วุดิเชีย พรรรถะ. 2549 : 8 - 13)

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้าของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีดังต่อไปนี้

นัทธี จิตสว่างและสุนนทิพย์ ใจเหล็ก (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังในคดียาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเส้นทางการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังในคดียาเสพติดตั้งแต่การเข้าสู่ขบวนการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดพัฒนาการใน

การเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การปรับตัวในเรือนจำและความคาดหวังของการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ กลุ่มตัวอย่างคือนักโทษเด็ดขาดในคดีเสพและจำหน่ายยาเสพติด จากเรือนจำ/ทัณฑสถานตาม ภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ 17 แห่ง จำนวน 365 คน แยกเป็นผู้เสพ จำนวน 145 คน ผู้ค้ารายย่อย จำนวน 120 คน ผู้ค้ารายใหญ่ จำนวน 100 คนและข้อมูลจากผู้ที่ป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ใกล้ชิดกับผู้ต้องขังในคดียาเสพติด โดยตรง จำนวน 34 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์จาก แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งมีเนื้อหา 5 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปและ ประวัติภูมิหลังเส้นทางชีวิตก่อนเข้าสู่ขบวนการเป็นผู้เสพ ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย กระทั่งถูก จับกุมพฤติกรรมขณะอยู่ในเรือนจำของผู้เสพ ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย ความคาดหวังใน อนาคตเมื่อพ้นโทษตลอดจนความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ต้องขังในคดียา เสพติด

การวิจัยเรื่องนี้พบข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางชีวิตของผู้ค้ารายย่อย และผู้ค้ารายใหญ่ ดังนี้

1. เส้นทางชีวิตของผู้ค้ารายย่อย

ผู้ค้ารายย่อยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุขณะถูกจับกุมน้อยกว่า 25 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพของครอบครัวในวัยเด็ก คือบิดาและมารดา อยู่ด้วยกัน สถานภาพสมรสแล้ว ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนแหล่งยา เสพติด และผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมเป็นครั้งแรกและมีพฤติกรรมเป็นผู้เสพยาเสพติดมาก่อนเข้าสู่ ขบวนการเป็นผู้ค้ารายย่อย

มูลเหตุจูงใจในการเข้าสู่ขบวนการค้ายาเสพติดของผู้ค้ารายย่อยของกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่เนื่องจากประสบปัญหาเศรษฐกิจ ไม่มีทางเลือกในชีวิตต้องการนำเงินไปซื้อ ยาเสพติดเพื่อนำมาเสพ ตลอดจนสภาพแวดล้อมชักจูง โดยจำหน่ายยาเสพติดประเภทยาบ้ามาก ที่สุดระยะเวลาที่เข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยจนกระทั่งถูกจับกุมไม่เกิน 1 ปี

แหล่งในการซื้อขายเสพติดของผู้ค้ารายย่อยปรากฏว่าผู้ค้ารายย่อยที่มี พฤติกรรมค้าอาชีพจะซื้อจากผู้ผลิตหรือผู้ค้ารายใหญ่ในภาคเหนือและผู้ค้ารายย่อยที่พัฒนาการ จากผู้เสพจะซื้อยาเสพติดจากผู้ค้ารายย่อยหรือคนรู้จักในภูมิภาคที่ตนอาศัยอยู่ มีกลุ่มลูกค้า เป้าหมาย ได้แก่ผู้เสพและผู้ค้ารายย่อยด้วยกันเอง

พฤติกรรมของผู้ค้ารายย่อยขณะอยู่ในเรือนจำส่วนใหญ่ถูกตัดสินจำคุก เฉลี่ยระยะเวลา 1 – 5 ปี พฤติกรรมขณะอยู่ในเรือนจำลักษณะรวมกลุ่มตั้งแต่ 2–15 คนกับผู้ค้า รายย่อยด้วยกันหรือผู้เสพยาเสพติดมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดซึ่ง

กันและกันให้ความสนใจต่อการฝึกวิชาชีพมากกว่าการศึกษาเพิ่มเติม นอกจากนี้ได้แสดงทัศนคติว่าประสบปัญหาขณะถูกจำคุกในเรือนจำ ทำให้ผู้ค้ารายย่อยเกิดความเข็ดกลัวและไม่ต้องการทำผิดอีก

2. เส้นทางชีวิตของผู้ค้ารายใหญ่

ผู้ค้ารายใหญ่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุขณะถูกจับกุม 31 – 40 ปี การศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีสถานภาพของครอบครัวในวัยเด็ก คือบิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน สถานภาพสมรสแล้ว ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและถูกจับกุมเป็นครั้งแรก โดยมีพฤติกรรมเป็นผู้เสพยาเสพติด หรือผู้ค้ารายย่อยมาก่อนเข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ารายใหญ่

มูลเหตุจูงใจในการเข้าสู่ขบวนการค้ายาเสพติดผู้ค้ารายใหญ่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เนื่องจากต้องการมีเงินธุรกิจประสบปัญหา ปัญหาติดยาเสพติดจึงต้องการนำเงินมาซื้อยาเสพติด อดายมุข และส่วนใหญ่จะถูกชักจูงจากผู้ใกล้ชิดระยะเวลาที่เข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ารายใหญ่จนกระทั่งถูกจับกุมเฉลี่ย 1-5 ปี สูงสุด 20 ปี สำหรับผู้ค้ารายใหญ่ที่มีพฤติกรรมจากผู้เสพยาหรือผู้ค้ารายย่อยส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมเริ่มต้นเป็นผู้ค้ารายใหญ่มีระยะเวลาที่เข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ารายใหญ่จนกระทั่งถูกจับกุมเฉลี่ย 1 สัปดาห์ - 3 ปี สูงสุดไม่เกิน 5 ปี แหล่งในการซื้อขายเสพติดของผู้ค้ารายใหญ่ปรากฏว่าส่วนใหญ่ซื้อ ยาเสพติดจากชายแดนภาคเหนือ และภาคเหนือส่วนหนึ่งนำเข้าจากต่างประเทศ คือ ประเทศพม่าและลาว โดยตรง จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือคลองเตย และการผลิตด้วยตนเอง ลูกค้าเป้าหมายของผู้ค้ารายใหญ่ กลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มผู้ค้ารายย่อย กลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ และกลุ่มผู้เสพ

พฤติกรรมของผู้ค้ารายใหญ่ขณะอยู่ในเรือนจำส่วนใหญ่ถูกตัดสินจำคุกระยะเวลา 15 – 20 ปี และส่วนหนึ่งได้รับโทษสูงสุด คือจำคุกตลอดชีวิตและประหารชีวิต มีพฤติกรรมขณะอยู่ในเรือนจำ คือการรวมกลุ่มกับเพื่อนในเรือนจำ มีลูกน้องจำนวนมาก ให้ความสนใจต่อการฝึกวิชาชีพให้ความสนใจต่อการศึกษาค่อนข้างมากกว่าผู้เสพยาและผู้ค้ารายย่อยเพื่อเป็นการประวิงเวลาขณะอยู่ในเรือนจำ โดยจบการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ได้แสดงทัศนคติว่าประสบปัญหาขณะถูกจำคุกในเรือนจำมากกว่ากลุ่มผู้ค้ารายย่อยและผู้เสพยาทำให้มีความรู้สึกเข็ดกลัวเรือนจำเมื่อพ้นโทษคงอายุมากและไม่ต้องการกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกและมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากยอมรับผิดในการกระทำ

สมถทิพย์ ใจเหล็ก (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในคดียาเสพติด ผู้เสพยามักจะกระทำผิดระเบียบวินัยของเรือนจำเสมอ การประสบปัญหาไม่มีญาติมาเยี่ยม และการกระทำผิดซ้ำผู้ค้ายาเสพติดมักจะพยายามขยายเครือข่ายขณะถูกจำคุก

ในเรื่องจำ กำหนดโทษที่ผู้ต้องขังในคดีอาเสพติดได้รับเป็นอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขฟื้นฟู
เจ้าหน้าที่ขาดการฝึกอบรมให้มีความชำนาญในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในคดีอาเสพติด
เจ้าหน้าที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับความเครียด เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มจำนวนมากขึ้น
ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานที่ไม่มีความเหมาะสม จำนวน
ผู้ต้องขังมาก แออัดเกินไป ขาดโปรแกรมการแก้ไขเฉพาะสำหรับบุคคล กิจกรรมที่จัดให้
ผู้ต้องขังไม่เหมาะสม งบประมาณไม่เพียงพอ

จันทร์ศิริ วาหงส์ สมเกียรติ วรรณสิริวิไล และสุวิท อินทอง (2546 : บทคัดย่อ)
ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการค้ายาและลำเลียงยาเสพติดในชาวเขาเผ่าม้งและลีซอ เป็นการศึกษา
ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชาวเขาเผ่าม้งและเผ่าลีซอเข้า
ร่วมกระบวนการค้ายาเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ภูู้้ค้ายาเสพติดเผ่าม้ง เผ่า
ลีซอ ทั้งรายใหญ่และรายย่อย ในชุมชนและในเรือนจำ ผู้นำชุมชน และครอบครัวของผู้ค้ายา
เสพติดที่ถูกจับ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และ
การสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ชาวเขาเผ่าม้งและลีซอเข้าร่วมขบวนการค้า
ยาเสพติดคือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือฐานะยากจน มีหนี้สิน รายได้ไม่แน่นอน ปัจจัยด้าน
วัตถุนิยม คืออยากได้บ้าน อยากได้รถ อยากมีอำนาจ การเลียนแบบ เช่นถูกเพื่อนชวน การทำ
ตามคนในครอบครัว เพราะเห็นว่าเป็นทางหาเงินที่ง่าย ค่าตอบแทนคุ้ม

วันชัย พรหมหิโชติ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายา
เสพติดของชาวไทยภูเขา : กรณีศึกษาผู้ต้องโทษเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์กำหนด
ไว้ 4 ประการด้วยกันคือ เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่เป็นสาเหตุนำไปสู่การค้ายาเสพติดของชาว
ไทยภูเขาเผ่าม้ง เพื่อการศึกษาพฤติกรรมพื้นฐานของผู้ค้ายาเสพติดของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งและการ
กล่อมเกลாதองสังคมในวัยเด็ก เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่อนโยบายการปฏิบัติ
และวิธีการแก้ปัญหายาเสพติดของจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของ
การดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐในปัจจุบัน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดเชียงใหม่ในสังกัด
หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จำนวน 191 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละและ
ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติไคสแควร์ ผลการศึกษพบว่า

ปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การค้ายาเสพติดของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง คือ การมี
การศึกษาต่ำมีรายได้ครอบครัวและรายได้ส่วนตัวไม่แน่นอนหรือมีรายได้ต่ำ และประกอบ
อาชีพที่มีรายได้ไม่ดี เช่น อาชีพ เกษตรกรรม รับจ้าง รวมถึงการว่างงาน ผู้ต้องโทษชาวไทย

ภูเขาเผ่าม้งได้รับการกล่อมเกลามากกว่าที่อื่น มีความใกล้ชิดและเชื่อฟังครูอาจารย์ รวมทั้งยอมรับในแนวปฏิบัติทางสังคม ยอมรับความเชื่อทางสังคมและไม่เคยคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมการค้ายาเสพติดมาก่อน แต่ก็ไม่มีผลต่อการยั้งให้เข้าไปสู่การค้ายาเสพติด ทั้งนี้ เพราะผู้ต้องโทษชาวไทยภูเขาเผ่าม้งต้องการมีรายได้มาช่วยเหลือครอบครัวมากกว่าเหตุผลอื่น

ค่านโยบายการปราบปรามยาเสพติดของรัฐแม้จะมีความเหมาะสมแต่ก็ไม่ได้ผลดีเพราะผลประโยชน์ระหว่างผู้ค้ากับเจ้าหน้าที่ รวมทั้งมีนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นสนับสนุนผู้ค้ายาเสพติดทำให้การปราบปรามสำเร็จได้ยาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไข คือ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง การประสานงานระหว่างหน่วยงานมีปัญหา ปัญหาขวัญและกำลังใจของบุคลากร ปัญหาจากประชาชนที่ไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือหน่วยงานราชการเพราะเกรงกลัวอิทธิพล ปัญหาด้านพื้นที่ยากต่อการปราบปรามและปัญหางบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ

ณัฐชัย สุชียามานนท์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขังในคดีจำหน่ายยาเสพติด ศึกษาเฉพาะเรือนจำกลางนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวคิดทฤษฎี และสภาพปัญหาการกระทำผิดของผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติด และศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดคดีจำหน่ายยาเสพติดของผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดเรือนจำกลางนครปฐม จำนวน 333 คน ผลการศึกษาพบว่า ในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-31 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ประมาณ 3,001-6,000 บาทต่อเดือน และพบว่าส่วนใหญ่ สมรสแล้ว มีบุตร 1-2 คน ยาเสพติดที่จับกุมได้ส่วนใหญ่คือยาบ้า นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมใช้ยาเสพติดมาก่อน และไม่เคยต้องโทษทางอาญา มาปัจจัยสภาพแวดล้อมพบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มักจะใกล้ชิดกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้รู้จักยาเสพติดจากเพื่อน ได้รับคำแนะนำจากเพื่อนและต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ปัจจัยทัศนคติต่อการกระทำผิด พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ ยอมรับระบบป้องกันและปราบปราม ยอมรับพฤติกรรมกระทำผิดและผลของการกระทำผิด จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมและปัจจัยทัศนคติต่อการกระทำผิดมีผลต่อการจำหน่ายยาเสพติดของผู้ต้องขัง

พจนนา วรวัฒนาเมธิกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ เฉพาะกรณีศึกษาผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงปทุมธานี เป็นการศึกษาเพื่อต้องการศึกษาสาเหตุและปัจจัยในการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิง รวมถึงเพื่อ

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง และเพื่อศึกษาความเหมาะสมในการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำที่ศาลตัดสินคดีถึงที่สุดแล้วในทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงปทุมธานี เฉพาะคดียาเสพติด ครอบครอง รวมทั้งครอบครองเพื่อเสพ จำนวน 288 คน โดยไม่มีการล่ามตัวอย่างแต่อย่างใด การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่กระทำผิดซ้ำ มีอายุระหว่าง 20-30 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านสภาพแวดล้อมและพฤติกรรม พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในแหล่งสลัม และอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ บิดามารดาแยกกันอยู่และพฤติกรรมของผู้ต้องขังนิยมสูบบุหรี่ สรุปว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งที่กระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง มี 3 ปัจจัย คือ 1.ปัจจัยส่วนบุคคล 2.ปัจจัยด้านพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม 3.ปัจจัยที่ได้รับการพัฒนาระหว่างต้องโทษ สาเหตุปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำมาจากผู้ต้องขังกระทำผิดครั้งแรกส่วนใหญ่อายุ 11-24 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง อาศัยในแหล่งสลัมและมีครอบครัวที่แตกแยกขาดที่พึ่งทางใจเนื่องจากปัญหาครอบครัว

ศิริมา สมนึก (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ เงื่อนไข และปัจจัยการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำระหว่าง 2-5 ครั้ง จำนวน 10 ราย ที่ถูกคุมขังในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยโดยการบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ร้อยละ 80 % ของคดีที่กระทำผิดเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การกระทำผิดเกือบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่มีผลให้สมาชิกในครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดต้นแบบที่ดีในการดำเนินชีวิต ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ พฤติกรรมที่ตามมาคือ การทดลองใช้ยาเสพติด คบเพื่อนที่ชั่วร้าย คบแฟนตั้งแต่อายุน้อย ไม่ตั้งใจเล่าเรียน สอบตกหรือถูกไล่ออก ขาดยาเสพติดและถูกจับในที่สุด

ส่วนการกระทำผิดซ้ำนั้น มีรูปแบบที่ไม่แตกต่างจากรูปแบบของการกระทำผิดครั้งแรก เมื่ออดีตผู้ต้องขังได้รับการปลดปล่อยจะกลับไปอยู่กับครอบครัว ในระยะแรกอดีตผู้ต้องขังได้พบว่าครอบครัวไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ในหลายกรณีสมาชิกในครอบครัวยังแสดงถึงความรังเกียจที่เคยติดคุก อีกทั้งเพื่อนบ้านได้แสดงความไม่ไว้วางใจ ทำให้อึด

ผู้ต้องขังเหล่านี้ออกจากบ้านไปอยู่กับเพื่อนกลุ่มเดิม ๆ ที่เคยคบก่อนติดคุกครั้งแรก ประกอบกับการขาดความช่วยเหลือเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่จากหน่วยงานต่าง ๆ และการถูกตีตราจากสังคม ทำให้บุคคลเหล่านี้ หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

เงื่อนไข และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำประกอบด้วย ขาดการช่วยเหลือจากครอบครัว การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานในการตั้งต้นชีวิตใหม่ การถูกตีตราจากสังคม การคบเพื่อนกลุ่มเดิม การไม่มีรายได้ การไม่มีงานทำ การเรียนรู้ด้านอาชญากรรมจากคนในคุก การมีประสบการณ์ในการทำมาค้าขาย หรือความอาฆาตแค้นต่อผู้ที่ทำให้ติดคุกครั้งแรก ทำให้ไม่เกรงกลัวที่จะกลับเข้าคุกอีก

สมบุญ มากประทุม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางบางขวาง มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาถึงการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องหา 2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง และ 3. เพื่อแสวงหาแนวทางหรือมาตรการในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยกลุ่มประชากรเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางที่กระทำผิดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 364 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยสำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ใช้สถิติวิเคราะห์การแปรผันทางเดียวและใช้การทดสอบแบบ T-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวของผู้ต้องขังส่วนใหญ่ มีรายได้พอกินพอใช้ ไม่มีเงินเก็บ อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งร้านค้า ตลาดนัด หรือแหล่งอุตสาหกรรม ใกล้แหล่งค้ายาเสพติด กระทำความผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีรายได้ไม่พอใช้จ่าย ต้องการเงินหรือทรัพย์สิน ยากจนและเพื่อนชักชวน ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จบการศึกษาระดับ ป.1-ป.6 ความสัมพันธ์ในครอบครัวมักโกร่งกลมเกลียวกันดี

วิจัย เสน่ห์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเฝ้าระวังผู้ต้องขังคดียาเสพติดมิให้กระทำผิดซ้ำ ได้สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นเพศชายนับถือศาสนาพุทธอายุระหว่าง 24-25 ปี สถานภาพโสดจบการศึกษาระดับประถมศึกษาอาชีพรับจ้างทั่วไปฐานะทางบ้านปานกลางที่อยู่ของชุมชนเป็นเขตเมืองส่วนใหญ่ผู้ต้องขังได้กระทำผิดซ้ำเป็นครั้งที่ 2 โดยอายุที่กระทำความผิดครั้งแรกคือต่ำกว่า 18 ปีอายุที่กระทำความผิดในครั้งที่ 2 อยู่ระหว่าง 21-23 ปีและอายุที่กระทำความผิดในครั้งที่ 3 อยู่ระหว่าง 18-20 ปีมีระยะเวลาในการต้องโทษครั้งแรกถึงครั้งที่ 3 น้อยกว่า 2 ปี

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความคิดซ้ำของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม-สาวในคดีอาเสพคิดเป็นปัจจัยที่ซับซ้อนและความเชื่อมโยงกัน โดยมีประเด็นที่สัมพันธ์กันดังนี้

2.1 การกระทำผิดซ้ำกับอายุเมื่อกระทำผิดครั้งแรกมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือในกลุ่มผู้กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่กระทำผิดครั้งแรกเมื่ออายุไม่เกิน 18 ปีซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายิ่งอายุในการกระทำผิดครั้งแรกของผู้ต้องขังที่กระทำผิดในขณะที่อายุน้อยก็มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำเมื่อโตขึ้น

2.2 การกระทำผิดซ้ำกับระยะเวลาที่ต้องโทษครั้งแรกมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือในกลุ่มผู้กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่จะถูกลงโทษครั้งแรกในระยะเวลาไม่นานนักทำให้ผู้ต้องขังบางคนไม่เกรงกลัวต่อการกระทำผิดอีกเพราะรู้สึกว่าได้ถูกจับได้และต้องเข้ามาอยู่ในทัณฑสถานเป็นสิ่งที่ไม่น่าเป็นห่วงเนื่องจากมีประสบการณ์แล้ว

2.3 การกระทำผิดซ้ำกับการประกอบอาชีพก่อนต้องโทษมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือกลุ่มผู้กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มผู้ต้องขังที่ก่อนต้องโทษประกอบอาชีพรับจ้างจะเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำ

2.4 การกระทำผิดซ้ำมีความเกี่ยวเนื่องอย่างสูงกับความอ่อนแอภายในจิตใจของผู้ต้องขัง กล่าวคือผู้ต้องขังส่วนใหญ่มองว่าสาเหตุสำคัญในการเข้าไปข้องเกี่ยวกับอาเสพคิดอีกคือการที่จิตใจไม่เข้มแข็งไม่สามารถทนกับสิ่งยั่วยุดต่างๆ ได้

2.5 การกลับสู่สิ่งแวดล้อมทางสังคมเดิมมีโอกาสูงที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งการกลับสู่สังคมเดิมมีความสัมพันธ์กับภาวะที่ผู้ต้องขังรู้สึกว่าสังคมไม่ยอมรับหรือไม่ให้โอกาสทำให้รู้สึกว่าต้องกลับไปหาเพื่อนกลุ่มเดิมเพื่อให้ได้การยอมรับทำให้กลับไปสู่วงจรของอาเสพคิดเหมือนเดิม

2.6 การให้เหตุผลว่าปัจจัยสำคัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินและการอยู่รอดเช่นต้องการเงินมาสู้อึดหรือมองว่าตนเองเคยอยู่ในทัณฑสถานไม่สามารถมีตำแหน่งหน้าที่ในสังคมจึงกลับเข้าสู่วงจรเดิมซึ่งสอดคล้องกับคำராอาชญาวិทยาและทัณฑวิทยาที่เรียกบุคคลประเภทนี้ว่าอาชญากรติดนิสัยคือบุคคลที่ไม่สามารถปฏิบัติตนให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ไม่เกิดความสำนึกเมื่อต้องโทษและจะประกอบอาชญากรรมซ้ำเมื่อมีโอกาสโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้น

2.7 การถูกประทับตราผู้ต้องขังบางรายให้ข้อมูลว่าการกระทำผิดครั้งที่ 2 ของตนเองมิใช่เกิดจากความผิดจริงเป็นเพียงผู้อยู่ในเหตุการณ์แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมเพราะวิเคราะห์ประวัติที่เคยกระทำผิดมาเป็นผลจากการถูกประทับตราว่าเป็นคนไม่ดีทำให้

กลายเป็นผู้เบี่ยงเบนเป็นผู้ถูกประทับตราได้สำเร็จซึ่งยิ่งทำให้เบี่ยงเบนมากยิ่งขึ้นจนถึงขั้นรู้สึก
โกรธแค้นต่อผู้ที่ทำการลงโทษตนจนในที่สุดจะยอมรับฐานะการเป็นคนเบี่ยงเบนอย่างเต็มตัว

3. ปัญหา/ข้อจำกัดในการป้องกันและแก้ไขมิให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม-สาวกระทำ
ผิดซ้ำในคดีอาชญากรรมมีประเด็นดังนี้

3.1 กระบวนการบำบัดฟื้นฟูด้วยโปรแกรมต่างๆภายในเรือนจำยังเป็น
กระบวนการที่มีข้อจำกัดเช่นการจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพหรืออาชีพะบำบัดในเรือนจำไม่
สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขังและตรงตามบริบทของสังคมเศรษฐกิจอย่างแท้จริงทำ
ให้ผู้ต้องขังไม่สามารถมีองค์ความรู้ติดตัวไม่เชื่อมั่นว่าเมื่อพ้นโทษแล้วจะสามารถนำความรู้ไป
ประกอบอาชีพได้

3.2 จำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นเกินการรองรับของกรมราชทัณฑ์ทำให้
เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถานไม่สามารถดำเนินการควบคุมแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและให้
สวัสดิการกับผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพที่มีอัตรากำลังและงบประมาณที่จำกัด

3.3 กระบวนการติดตามดูแลพฤติกรรมเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษเป็นไปได้ยาก
จึงยังไม่มีกลไกที่ชัดเจนในการประทับประคองบุคคลซึ่งเพิ่งพ้นโทษกลับสู่สังคมทำให้เมื่อ
บุคคลเหล่านั้นเผชิญปัญหาที่ไม่สามารถจัดการได้เขาเหล่านั้นจะไม่มีที่ปรึกษาคอยแนะนำและ
กลับเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกครั้ง

3.4 สถาบันสังคมมีความอ่อนแอไม่ว่าจะเป็นในเรื่องครอบครัวชุมชน
ตลอดจนโครงสร้างสังคมในภาพรวมได้แก่โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่กดดันให้คนยึดถือ
กับการหาเงินโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม

กึ่งกาญจน์ จงสุขไกล (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สถานการณ์ปัญหา
ยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ:จังหวัดชลบุรีและระยอง สรุปผลการวิจัยได้
ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ

เยาวชนร้อยละ 56.0 อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรีก่อนถูกจับกุมส่วนใหญ่
ร้อยละ 84.2 ออกจากโรงเรียนแล้วระดับชั้นเรียนที่เยาวชนจบการศึกษาหรือออกจากโรงเรียน
ก่อนถูกจับกุมส่วนใหญ่ร้อยละ 40.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและร้อยละ 23.0 จบ
การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งนี้พบว่าเยาวชนส่วนหนึ่งต้องออกจากโรงเรียนขณะ
ศึกษาโดยมีสาเหตุมาจากมาจากสภาพปัญหาในครอบครัวการประพฤติดนศิระเบียบของ
โรงเรียนการทะเลาะวิวาทหรือมีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนและครุรวมทั้งการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยา

เสพติดทั้งในฐานะผู้เสพและผู้จำหน่ายยาเสพติด 39.4 มีงานประจำก่อนถูกจับกุมลักษณะงานที่ทำได้แก่งานรับจ้างทั่วไปงานช่างต่างๆยาเสพติด 16.9 ว่างงานก่อนถูกจับกุมร้อยละ 10.6 ทำงานชั่วคราวเช่นเช็ดกระจกแจกใบปลิวและขายดอกไม้ตามร้านอาหารและสถานบันเทิงในเวลากลางคืนทั้งนี้มียาเสพติด 14.1 ที่จำหน่ายยาเสพติดเป็นอาชีพหลักยาเสพติดร้อยละ 23.6 มีงานที่ก่อให้เกิดรายได้พิเศษซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายยาเสพติดและการละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีสาเหตุจากความต้องการเงินเพื่อซื้อยาเสพติดทั้งนี้ครึ่งหนึ่งของกลุ่มที่มีรายได้พิเศษจากการจำหน่ายยาเสพติดเป็นกลุ่มที่ทำงานในร้านอาหาร (เด็กเสิร์ฟกัปตัน) ถูกจ้างโรงงานและงานช่างต่างๆกลุ่มที่มีรายได้พิเศษจากการจำหน่ายยาเสพติดรองลงมาได้แก่กลุ่มนักเรียน/นักศึกษาซึ่งยาเสพติดทั้งสองกลุ่มมีเพื่อนร่วมงานและเพื่อนที่เป็นนักเรียน/นักศึกษาเป็นกลุ่มลูกค้าที่สำคัญเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ถูกจับกุมในปี 2549-2550 ร้อยละ 62.7 ถูกดำเนินคดีเป็นครั้งแรกยาเสพติดที่ถูกจับกุมดำเนินคดีสูงสุดคือ 8 ครั้งอายุที่ถูกดำเนินคดีปัจจุบันอยู่ระหว่าง 12-24 ปีอายุน้อยที่สุดที่เยาวชนถูกจับกุมในคดีแรกคือ 9 ปีร้อยละ 49.3 ศาลสั่งให้ฝึกและอบรมน้อยที่สุด 6 เดือนและสูงที่สุด 8 ปีลักษณะคดีที่กระทำความผิดในคดีปัจจุบันร้อยละ 50 เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาครอบครองและจำหน่ายยาเสพติดรองลงมาร้อยละ 26.7 เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในกลุ่มที่กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนนี้มีประสบการณ์ในการเสพยาหรือเคยจำหน่ายยาเสพติดด้วยยาเสพติดร้อยละ 98.9 มีประสบการณ์ในการเสพยาบ้างรองลงมาได้แก่กัญชาร้อยละ 58.8 ไอซ์ร้อยละ 20.1 และสารระเหยร้อยละ 14.4 ทั้งนี้พบว่าไอซ์เป็นสารเสพติดที่มีสัดส่วนการเสพยาในกลุ่มเยาวชนหญิงสูงกว่าเยาวชนชายค่อนข้างมากสถานที่ที่เยาวชนนิยมใช้เพื่อเสพยาเสพติด ได้แก่บ้านเพื่อนบ้านตนเองหอพัก/คอนโด/ห้องเช่าเป็นต้นเยาวชนที่เสพยาบ้างเป็นครั้งสุดท้ายปริมาณในการเสพยาบ้างต่อครั้งตั้งแต่ 1 ส่วน 4 เม็ดจนถึงสูงที่สุด 100 เม็ดเยาวชนที่ระบุว่าไม่มีประสบการณ์เสพยาไอซ์เกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรีปริมาณ ไอซ์ที่เสพยาครั้งสุดท้ายตั้งแต่ครั้งกรัมถึงหนึ่งกรัมเยาวชนส่วนใหญ่มีอายุเริ่มดื่มสุราก่อนการทดลองใช้สารเสพติดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่เยาวชนมักปฏิบัติหลังการดื่มสุราและเสพยาเสพติดคือการขับซิมอเตอร์ไซค์เที่ยวเล่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคู่สาวหาสาวและหาเหยื่อซึ่งได้นำมาสู่การก่ออาชญากรรมรูปแบบต่างๆในเวลาต่อมานอกจากนี้เยาวชนจำนวนหนึ่งยังนิยมเดินทางไปตามโต๊ะสนุ๊กเกอร์ซึ่งเป็นทั้งแหล่งจำหน่ายและสถานที่ที่เยาวชนนิยมใช้เพื่อเสพยาเสพติดด้วยเยาวชนประมาณ 1 ใน 10 เคยรับการบำบัดรักษายาบ้าสารระเหยและไอซ์แต่ไม่มีเยาวชนรายใดที่สามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้โดยเด็ดขาดระยะเวลาที่เยาวชนสามารถหยุดใช้ยาเสพติดได้หลังการบำบัดมีระยะเวลาเพียงไม่กี่

ลำบากและได้กลับไปเสพอีกเมื่อกลับเข้าสู่ชุมชนหรือได้รับการชักชวนจากกลุ่มเพื่อนรวมทั้งการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าด้วยทั้งนี้พบว่า เยาวชนหญิงมีสัดส่วนการเกี่ยวข้องกับ การค้ายาเสพติดสูงกว่าเยาวชนชายเยาวชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกใน ครอบครัวมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์คือบิดาดื่มสุราสูบบุหรี่และใช้เฮโรอีนมารดาเล่นการพนันที่ถูกจำคุกด้วยคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดสูงสุดที่เยาวชนประมาณ 3 ใน 4 เคยประสบปัญหา เกี่ยวกับการเรียนและการทำงานและ 2 ใน 3 ประสบปัญหาการเงินจนต้องนำไปปรึกษาผู้อื่น เยาวชน 2 ใน 5 เคยมีปัญหาทะเลาะกับบิดาและมารดาบุคคลที่เยาวชนให้ความไว้วางใจในการ ปรึกษาปัญหาการเงินสูงสุด ได้แก่ มารดา หากเยาวชนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนคนรักหรือทะเลาะกับ บิดามารดามักนำไปปรึกษาเพื่อนนอกจากสภาพแวดล้อมในครอบครัวแล้วสภาพแวดล้อมใน ชุมชนและกลุ่มเพื่อนยังเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดย เยาวชนร้อยละ 87.3 อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีสารเสพติดชนิดต่างๆ ตั้งแต่ 1-10 ชนิดและร้อยละ 48.6 อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีผู้จำหน่ายยาเสพติด โดยมีชนิดของยาเสพติดที่จำหน่ายในชุมชน ตั้งแต่ 1-7 ชนิดชนิดของสารเสพติดที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุด 5 อันดับแรกคือ ยาบ้า กัญชา สารระเหย ไอซ์และกระท่อม โดยพบว่าเยาวชนสามารถหาสารเสพติดประเภทสารระเหย ยาบ้า กระท่อม เคตามีนและฝิ่นได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 10 นาที ส่วนกัญชายาอี/ยาเลิฟ โคลเคนเฮโรอีนและไอซ์ สามารถหาได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง ส่วนการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดในกลุ่มเพื่อนของเด็กและเยาวชนพบว่าชนิดของสารเสพติดที่มีการแพร่ระบาดใน กลุ่มเพื่อนของเด็กและเยาวชนสูงที่สุดเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับชนิดของสารที่เยาวชน สามารถเข้าถึงได้

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดสภาพแวดล้อมปัญหาใน ครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจความอยากรู้อยากลองการอาศัยอยู่ในย่านธุรกิจบันเทิงและสถาน บริการล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการที่เยาวชน ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อการใช้สารเสพติดและไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบ ของการเสพยาเสพติดทำให้เยาวชนยังคงใช้สารต่างๆอย่างต่อเนื่องและเพิ่มปริมาณมากขึ้น สาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดคือความ ต้องการหาเงินเพื่อซื้อยาเสพติดมาเสพสภาพแวดล้อมรอบตัวความต้องการเงินเพื่อใช้จ่ายและ แรงจูงใจต่อผลกำไรตอบแทนที่สูงของการค้ายาเสพติดรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าสู่ กระบวนการค้าทั้งนี้เยาวชนผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่มองพฤติกรรมการค้ายาเสพติดของตนว่า

เป็นความท้าทายและคุ้มค่าความเสี่ยงเพราะมีผลกำไรตอบแทนที่สูงและรู้ดีกว่าการเป็นผู้
จำหน่ายทำให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

7. สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่

1. สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่ายาบ้าจากทุกแหล่งเข้าสู่พื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยแหล่งที่มีการนำเข้ายาเสพติดสูงที่สุดที่ระบุถึงโดยเยาวชนคือทางด่านทิศ
ตะวันออกเฉียงซึ่งรับมาจากแหล่งจำหน่ายและผลิตในประเทศกัมพูชาลักษณะของยาบ้าที่เข้ามาจาก
เส้นทางนี้มีหลากหลายสีทั้งสีแดงสีส้มสีม่วงสีกะปิส่วนใหญ่จะมีลักษณะ WY ยกเว้นสีแดงซึ่ง
จะมีลักษณะ R ด้วยข้อมูลที่ได้จากเยาวชนระบุว่ามีการจับกุมยาในพื้นที่จังหวัดสระแก้วทั้งนี้ผู้ค้า
รายใหญ่รายหนึ่งในเขตจังหวัดสระแก้วได้ประกอบกิจการประเภทจำหน่ายรองเท้าหรือสินค้า
มือสองบังหน้าเพื่ออำพรางความสนใจจากเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนแหล่งพักยาบ้าที่สำคัญอีกแหล่ง
อยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านแหลมจังหวัดจันทบุรีทั้งนี้ราคาค้นทุนยาบ้าที่เยาวชนรับมาจากแหล่งพัก
ยาหรือแหล่งจำหน่ายขนาดใหญ่ในจังหวัดสระแก้วและจันทบุรีนั้นมีราคาไม่แตกต่างจากการ
รับมาจากแหล่งภายนอกประเทศมากนักแต่การซื้อจากแหล่งจำหน่ายภายในประเทศมีความ
สะดวกมากกว่าการเดินทางไปรับจากแหล่งภายนอกประเทศทั้งนี้เยาวชนผู้ค้าที่นำยาบ้าจาก
ชายแดนจังหวัดสระแก้วหรือลำเลียงยาบ้าจากแหล่งที่พักสำคัญในประเทศมักใช้วิธีอำพราง
ยาบ้าไว้ในสินค้าเกษตรหรือส่วนต่างๆของรถยนต์เยาวชนส่วนหนึ่งระบุว่า“กัญชา” เข้าสู่พื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยแรงงานประมงชาวกัมพูชาและในพื้นที่จังหวัดชลบุรียังคงมีการลักลอบปลูก
ทั้งกัญชาและกระท่อมแหล่งปลูกที่เยาวชนระบุถึงคือบริเวณชุมชนสุรศักดิ์อำเภอศรีราชา
จังหวัดชลบุรี โดยเยาวชนระบุว่าแหล่งปลูกกัญชาและกระท่อมที่มีในพื้นที่นั้นไม่ได้ปลูกไว้เพื่อ
ขายแต่เป็นการปลูกเพื่อแบ่งปันกันใช้ในกลุ่มคนสนิทสนมกัน

2. สถานการณ์ด้านอุปสงค์และอุปทานในพื้นที่จังหวัดชลบุรีและแหล่งท่องเที่ยวที่
สำคัญเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกการแพร่ระบาดของการค้า
และการเสพจึงไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มเยาวชนและประชาชนชาวไทยเท่านั้นข้อมูลจากเยาวชน
ระบุว่ามีการแพร่ระบาดของการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้วย เยาวชน
กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่มิได้มีการศึกษาในระดับที่สูงนักเมื่อออก
จากโรงเรียนจึงสมัครเข้าทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งการทำงานในสถานบันเทิงทั้ง
เป็นเด็กเสิร์ฟและเด็กเรียกแขกหน้าบาร์เนื่องจากสภาพการทำงานที่ต้องทำงานติดต่อกันหลาย

ชั่วโมงในช่วงดึกและเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งความอดทนและความกล้าทำให้เยาวชนที่ทำงานในสถานบันเทิง ได้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจนกระทั่งต้องถูกจับกุมในเวลาต่อมา

3. สถานการณ์การแพร่ระบาดของการค้าและการเสพยาบ้าในพื้นที่ท่องเที่ยว“เมืองพัทยา” ข้อมูลที่ได้จากเยาวชนชี้ให้เห็นว่าพื้นที่พัทยาได้มีการแพร่ระบาดของการค้าเสพยาบ้ามากที่สุดเยาวชนผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่ใช้โรงแรมคอนโดเซารวมทั้งอพาร์ทเมนต์เช่าเป็นสถานที่อยู่อาศัยและเก็บรักษายาเสพติดเพื่อรอจำหน่ายโดยพบว่ากลุ่มลูกค้าสำคัญมีทั้งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษาเทคนิคเทคโนโลยีและเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนที่ประกอบอาชีพต่างๆทั้งในโรงงานและกลุ่มที่ทำงานบริการในสถานบันเทิงทั้งนี้แหล่งที่เยาวชนมักไปรวมกลุ่มเพื่อเสพยาที่มีการระบุถึงส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่พัทยาได้ทั้งนี้ผู้หญิงบาร์และหญิงบริการเป็นกลุ่มที่ใช้ยาบ้าและไอซ์อย่างแพร่หลายเยาวชนสามารถหาซื้อยาเสพติดได้โดยง่ายจากผู้จำหน่ายที่กระทำการเปิดเผยในย่านที่เยาวชนอาศัยอยู่

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน การที่เด็กและเยาวชนต้องถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจเพื่อให้ฝึกระเบียบวินัยต่างๆเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุการกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหามาให้ตรงกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มจำเป็นต้องจำแนกเด็กและเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่มคือ เยาวชนในสถานศึกษาและเยาวชนนอกสถานศึกษาโดยสถาบันทางสังคมที่ต้องเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องได้แก่สถาบันครอบครัวสถาบันศาสนาชุมชนที่เข้มแข็งส่วนมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ควรเร่งดำเนินการมีดังนี้

1. มาตรการในการคัดกรองเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจเพื่อจำแนกเยาวชนกลุ่มที่ครอบครัวมีความพร้อมที่จะร่วมมือในการแก้ไขปัญหากลุ่มที่ครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กและเยาวชนเพื่อที่สามารถให้การช่วยเหลือและกำหนดบทบาทของสถาบันทางสังคมที่ต้องเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหามาได้อย่างเหมาะสม

2. มาตรการในการให้ความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของเยาวชนในสถานศึกษา โรงเรียนต้องมีบทบาทหลักส่วนกรณีของเยาวชนที่อยู่นอกสถานศึกษาชุมชนต้องเข้ามามีส่วนในการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับโทษและผลกระทบของการเสพยาเสพติดและการมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆด้วยการสื่อสารผ่านช่องทางของสื่อต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน

3. มาตรการสร้างเสริมพลังใจและอารมณ์โดยสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่มีคุณค่าและความหมายเช่นการสนับสนุนกิจกรรมดนตรีการ

เล่นกีฬาเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาเพื่อสร้างทักษะในการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

4. มาตรการกลุ่มเพื่อน-เพื่อนใจวัยรุ่น-เพื่อนช่วยเพื่อนโดยการจัดตั้งแกนนำเยาวชนทั้งที่อยู่ในและนอกสถานศึกษาเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างกันภายในกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เกิดการชักชวนกันกระทำความดีรวมทั้งใช้กลุ่มเพื่อนในการติดตามสถานการณืความเคลื่อนไหวด้านการแพร่ระบาดของโรคการเปลี่ยนแปลงชนิดของสารที่ใช้และเฝ้าระวังพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด : กรณีศึกษาผู้กระทำความผิดร้ายแรงและมีโทษสูง และต้องดูแลเป็นพิเศษ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภูมิหลังทางสังคมของผู้กระทำความผิดฯ

จากการเก็บข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดที่มีโทษร้ายแรงและโทษสูงนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 91) มีอายุเฉลี่ย 37 ปี 6 เดือน มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ และไม่เคยเจ็บป่วย หรือเข้ารับการรักษา เนื่องจากปัญหาสุขภาพแต่อย่างใด กลุ่มตัวอย่างมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนก่อนถูกจับกุมหรือถูกคุมขังในเรือนจำ อยู่ที่ 26,959 บาทต่อเดือน ลักษณะและการประกอบอาชีพของผู้ต้องขังส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 28) รับจ้าง (ร้อยละ 26.1) โดยผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองประสบปัญหาค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพการมีหนี้สินจำนวนมาก ทั้งในเรื่องค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร และการช่วยเหลือบิดามารดาญาติพี่น้อง หรือนุเคราะห์ญาติชดเชยจากนั้น ผู้ต้องขังยังเป็นผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด โดยเฉพาะคดีการจำหน่ายทั้งที่ถูกดำเนินคดีและไม่ถูกดำเนินคดี ก่อนที่จะกระทำความผิดในครั้งนี้อยู่แล้ว 7 ครั้ง

2. ลักษณะการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่กระทำความผิด

กลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนที่เสพยาเสพติด โดยเฉลี่ย 11 คน มีระยะเวลาในการคบหากัน โดยเฉลี่ย 50 เดือนและมีการติดต่อคบหาและพบปะกันเป็นประจำ เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มเพื่อนที่มีการซื้อขายยาเสพติด โดยเฉลี่ยมี 8 คน ระยะเวลาในการคบหากับเพื่อนกลุ่มที่มีการซื้อขายยาเสพติด โดยเฉลี่ย 46 เดือน และมีการคบหากันเป็นประจำ เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มเพื่อนที่เป็นเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนที่เป็นเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติด โดยเฉลี่ย 9 คน มีระยะเวลาคบหากันในระยะสั้นเพียง 3 เดือน ซึ่งเป็นการคบหากันเป็นการ

เฉพาะหน้า ซึ่งมีการพบประกันบ่อย ร้อยละ 30.4 และเป็นประจำ ร้อยละ 31.6

3. ประวัติการกระทำผิดที่ผ่านมาของผู้กระทำผิด

จากข้อมูลประวัติการกระทำผิดในคดีอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยถูกจับกุมในคดีอื่นๆ ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพศ พระราชบัญญัติอาวุธปืนและความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ มาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง คิดเป็นมากกว่าร้อยละ 35.3 ในทุกคดีความผิด

4. ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ทางคณะผู้วิจัยได้นำปัจจัยในแต่ละด้านที่ได้ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยในเชิงโครงสร้างแล้ว มาทดสอบความสัมพันธ์หรือทดสอบการส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดในรูปแบบการวิเคราะห์การผันแปร (Analysis of Variance) และการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis) จากการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยต่างๆ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านการควบคุมตัวเอง (Self-control) ปัจจัยด้านการมีพฤติกรรมแบบต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior) ปัจจัยด้านความผูกพันกับครอบครัว (Family Attachment) ปัจจัยทางด้านความเชื่อทางศาสนา (Religious Belief or Religious Commitment) ปัจจัยทางการปฏิเสธต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น (Denial of Injury) ปัจจัยทางการปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น (Denial of Responsibility) ปัจจัยทางด้านช่องโอกาส (Rational Choice) และปัจจัยด้านจำนวนเพื่อนหรือเครือข่ายในการกระทำผิด (Differential Association) รวมทั้งปัจจัยหรือตัวแปรควบคุม (การศึกษาและอายุปัจจุบัน) มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการควบคุมตัวเอง รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านจำนวนเพื่อนหรือเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติด ปัจจัยด้านการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม และปัจจัยด้านช่องโอกาสในการกระทำผิดตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับตารางการวิเคราะห์จำแนกพหุ คือ คนที่มีการควบคุมตัวเองต่ำ มีเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติดมาก มีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคมสูง มองเห็นช่องโอกาสและมองเห็นผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินสูงปฏิเสธความเสียหายที่เกิดขึ้นสูง มีความผูกพันกับพ่อแม่และครอบครัวต่ำ ปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นสูงและมีความเชื่อทางศาสนาต่ำ กลุ่มคนเหล่านี้จะกระทำผิดซ้ำหรือค้าขายยาเสพติดซ้ำมากกว่า คนที่มีปัจจัยในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ในทางตรงกันข้าม โดยสรุปแล้ว ปัจจัยด้านการควบคุมตัวเอง ด้านการมีพฤติกรรมแบบต่อต้านสังคม ด้านความผูกพันกับครอบครัว ด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านการปฏิเสธความเสียหายที่เกิดขึ้น ด้านการปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น ด้านช่องโอกาสในการกระทำผิด และด้านจำนวน

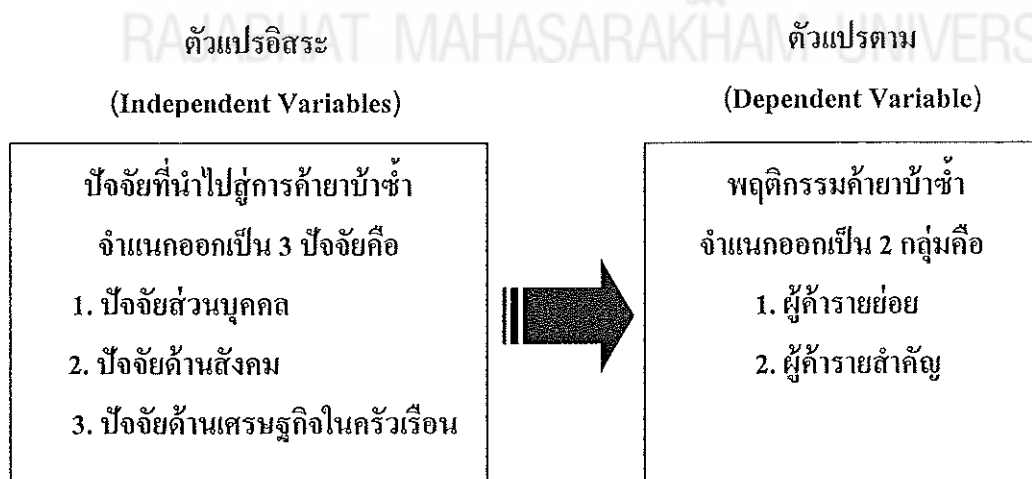
เพื่อนที่คบหาสมาคม หรือเครือข่ายในการกระทำผิดส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังตาม สมมติฐานที่กำหนดไว้จริง ซึ่งปัจจัยสำคัญต่างๆ เหล่านี้ จะได้นำมาพิจารณาหาแนวทางในการ พัฒนารูปแบบในการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมของผู้กระทำผิด

พีรศักดิ์ วงศ์ชนเวทย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระทำผิด ความผิดฐานคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติด : กรณีศึกษาผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสุโขทัย สามารถสรุปผล การศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้กระทำความผิดฐานคดีเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศ ชาย (ร้อยละ 76.47) อายุระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 38.82) สถานภาพโสด (ร้อยละ 44.71) ส่วน ใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 47.06) โดยต้องโทษคดีครอบครองเพื่อ จำหน่ายยาเสพติด (ร้อยละ 48.24) มีระยะเวลาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนาน 1 ปี (ร้อยละ 54.12) และผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ต้องโทษคดียาเสพติดเป็นครั้งแรก (ร้อยละ 71.76) ผล การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้กระทำความผิด พบว่า ครอบครัวของผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 2-5 คน (ร้อยละ 62.35) ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความผูกพัน กันดี (ร้อยละ 67.06) มีการปฏิสัมพันธ์ปรึกษาหารือกันเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 55.29) มีการทำ กิจกรรมร่วมกันในครอบครัวเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 60.00) และไม่พบว่าสมาชิกในครอบครัว ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ร้อยละ 83.53) และผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ทั่วไป (ร้อยละ 38.82) มีรายได้พอดี (ร้อยละ 49.41) และฐานะปานกลาง (ร้อยละ 75.30) ซึ่งมี กลุ่มเพื่อนสนิทที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ร้อยละ 61.18) มีจำนวนเพื่อนที่เคยพบปะพูดคุยด้วยที่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอยู่จำนวน 1-5 คน (ร้อยละ 36.47) และมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่เคย ชักชวนให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ร้อยละ 58.82) ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีความรู้ ในเรื่องโทษทางกฎหมายของยาเสพติดจากสื่อ (ร้อยละ 42.35) และทราบนโยบายเกี่ยวกับยา เสพติด (ร้อยละ 67.06) มีความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของยาเสพติดจากสื่อ (ร้อยละ 50.59) และ พบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดก็คือ สายตำรวจ (ร้อยละ 57.65) นอกจากนี้ ยังพบว่ายังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายยาเสพติด (ร้อยละ 57.65) โดยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐจะปฏิบัติหน้าที่ต่อเมื่อมีนโยบายหรือคำสั่ง (ร้อยละ 52.94) และเมื่อมีการจับกุมคดียาเสพติด เจ้าหน้าที่รัฐมีการดำเนินการตามกฎหมายไม่ ครบทุกราย (ร้อยละ 52.94) ผลการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด พบว่า ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เชื่อว่าการเสพยาเสพติดจะทำให้มีพลังในการทำงาน (ร้อยละ 50.59) และทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้น (ร้อยละ 65.88) และไม่เชื่อว่าการเสพยาเสพติดจะช่วยทำให้ลืม ความทุกข์ได้ (ร้อยละ 55.29) โดยค่านิยมที่ทำให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพ

คิดเป็นเพราะอยากลอง (ร้อยละ 58.82)เสพครั้งแรกเพราะอยากรู้อยากลอง (ร้อยละ 64.71) และพบว่าผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะมีความกล้าแสดงออกเป็นผู้นำ (ร้อยละ 40.00) ชอบสมาคมในกลุ่มเพื่อน/คนรู้จัก (ร้อยละ 44.71) เป็นฝ่ายเริ่มต้นทักทายก่อนเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 62.35) และจะปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 57.65) มีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 50.59) เป็นบุคคลที่ตัดสินใจเรื่องต่างๆด้วยตนเอง (ร้อยละ 56.47) และสามารถระงับอารมณ์ได้ด้วยตนเอง (ร้อยละ 83.53) เช่นกันผลกระทบจากการกระทำความผิดฐานคดีเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า ภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้วนั้น ไม่พบว่ามีอาการกระทำความผิดทางกฎหมาย (ร้อยละ 82.35)หรือการนำเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยไม่แจ้งให้ทราบ (ร้อยละ 88.24) และพบว่าไม่เคยเกิดอุบัติเหตุ (ร้อยละ 84.71) และไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุแก่คนอื่น (ร้อยละ 94.12) แต่กลับพบว่า มีผลกระทบด้านสุขภาพร่างกายที่เสื่อมโทรมลง (ร้อยละ 69.41) แต่มีอัตราการเจ็บป่วยเท่าเดิม (ร้อยละ 64.71) และมีทรัพย์สินลดน้อยลง (ร้อยละ 43.33) เพราะมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 49.41)

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากศิริมา สมนึก, วันชัย พรหมโชติ, นัทธิ จิตสว่าง, สุมนทิพย์ ใจเหล็ก, ชาญกณิต กฤตยา สุริยะมณี, วิชัย แสนชุ่ม, สมบุญ มากประทุม, พีรศักดิ์ วงศ์ธนเวทย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย